

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

פרשת יתרו

כ"ב שבט

גליון י"ט (תרי"ז)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טרוי עוועניו

ה' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמישים ושנים לבריאה

בי"ה

פרשת יתרו

כ"ב שבט

היי' תהא שנת נפלאות בכל

תוכן הענינים

שיחות

- 5 משיח בונה מקדש
6 פעולות עם נשים וטף מכשיר להשפעה על הנשים
7 דוגמה נפלאה להשפעת האשה להביא אור
8 בענין אמירת גאל ישראל בחלש

לקוטי שיחות

- 9 זמנה של סעודת מלוה מלכה
11 נשים בסעודת מלוה מלכה
12 ב' העומרים דע"ש האם היו מציאות אחת
13 אכילת מן במ"ש
13 בענין סעודת מלוה מלכה
16 עצם לוז
17 חיוב סעודת מלוה מלכה
20 על הן ועל לאו לאו

חסידות

- 21 הערות בתניא פ"א
23 שייכות שירת הארץ לר"ה
24 משפיעים אותו תהי צדיק וכו'
28 משכן ומקדש (גליון)
30 סילוק כוחות הרא"י והשמיעה כרצונו
31 אתכפייא ואתהפכא

33 ציור המקור לבאתי לגני

פשוטו של מקרא

34 הערות בפירש"י פרשתינו

39 הערה בפירש"י פרשתינו

רמב"ם

40 מאיזה דין חי' מותר להרוג את שכם

נגלה

43 רמ"ח אותיות דק"ש

44 סיוע לגזלן

השומע קדושה כשהוא בברכת ק"ש האם יכול להמשיך ולהתפלל

44 בין "קדוש" ל"ברוך"

47 כבוד שבת יהא ניכר (גליון)

שונות

48 "יוסף ומשה"

49 בנוסח ברכת אהבת עולם

50 האם אדמו"ר האמצעי נהיה "אזרח נכבד" (גליון)

52 ספרים של חול בהספריה

53 עוד פסוקים לפני "יהיו לרצון"

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

ש י ח ו ת

משיח בונה מקדש

הרב ישכר דוב קלוזנר
≈ נחלת הר חב"ד - אה"ק ≈

בקונטרס "מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל" איתא: "ואולי י"ל שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלי מלך המשיח ספ"יא) "ובנה מקדש במקומו".... גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות... בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים" וכו' עכ"ל - ובהערה 37: "כמו בית המדרש של עזרא הסופר המשיח (גואלן של ישראל) דגלות בבלי". עכ"ל (מלבד ההדגשה).

והנה לפי"ז נראה ליישב מה שהרבה שואלים דכיון שהרמב"ם פוסק דרק משיח (בחזקת) בלבד בונה מקדש, אי"כ איך בנו הבית שני לפני ביאת המשיח, ובנין החשמונאים, ולרצון עמנו לבנות בית המקדש בימי ר' יהושע בן חנניה וכו', - די"ל דריב"ח בתקופתו הי' בחזקת משיח שבדור, וכמו שכתוב בהערה דעזרא הסופר הי' בתקופתו המשיח (בחזקת) דגלות בבל, והי"נ גם בנין החשמונאים נבנה ע"י משיח שבדור, ולק"מ.

ועפי"ז יתיישב גם מה ששאלתי בגליון תקצ"ד (עי' 5) בלקו"ש חלק כ"ז (עי' 204) הערה 96 שם שכתב, דמה שפסק הרמב"ם דמשיח בונה מקדש "הוא דעת ר' אליעזר בויק"ר ובמדב"ר שם - משא"כ בשאר מקומות הנ"ל [שבהערה 93] לא נאמר שיהי ע"י משיח דוקא. ובה מתורץ זה שבימי רבי יהושע בן חנניה [ב"ר סוף פס"ד] רצו לבנות ביהמ"ק בלא משיח כי זה שמשיח (דוקא) יבנה ביהמ"ק הוא חידוש התלמיד ותיק ר' אליעזר שהי' לאחר זמן רבי"ח" עכ"ל מלבד החצ"ר).

[ולפי הנ"ל י"ל דריב"ח בעצם הי' בעצמו משיח (בחזקת) דמאי שנא מעזרא הסופר.]

6 - יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל -

ושאלתי ממה שכתוב בקונטרס "אמרי יושר" גליון 10 (ע' 4) שמסופר ע"י היסטוריונים שבימי האמוראים הלל השני ואביו רבא נעשה נסיון לבנות בעצמם את ביהמ"ק ברשות אלינוס קיסר ע"ש אי"כ לפמ"ש בלקוי"ש שלאחרי הזמן של ר' אליעזר לא יתכן לבנות ביהמ"ק בלי משיח, אי"כ איך נעשה הנסיון בזמן הלל השני ואביו ורבא לבנות את ביהמ"ק בלי משיח?

ברם לפי הנ"ל י"ל שאכן הלל השני או אביו או רבא היי "המשיח (גואלן של ישראל)" דתקופה ההוא, ואי"כ לקי"מ וא"ש.

פעולות עם נשים וטף - מכשיר להשפעה על האנשים

הרב טובי בלוי
≈ מח"ס כללי רש"י ≈
≈ ירושלים תובב"א ≈

בי"משיחות ש"פ בא ש.ז. (סעיף ט"ז) מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א איך הפעולות עם נשים ועם טף מוסיפות לעבודת האנשים וכו'.

ולכאורה רמוז הדבר בפרשיות שבועות אלה, ומזה נוכל גם ללמוד אולי ביאור והסבר על כללות חידוש זה.

לגבי נשים אנו רואים בפרשתנו (פי יתרו): כה תאמר לבית יעקב (אלו הנשים - רש"י) ותגיד לבני ישראל (לזכרים - רש"י), ובפשטות מלמדנו הסדר הזה שע"י האמירה לבית יעקב יצליח להגיע אחר כך ל"בני ישראל" (שהרי כל סדר שעל פי תורה יש בו ענין ותוכן וכוונה).

ולגבי הטף הרי (נוסף לענין הידוע של "והשיב לב אבות על בנים - ע"י בניס") אנו רואים בפי בא, בענין "והגדת לבנך", שהכוונה לבן שאינו יודע לשאול, ויחד עם זאת הרי דווקא המענה לבן זה (טף) מספק את התשובה אפילו לבן הרשע (והרי כל הענין היא בעיקר "יוסף היי בן אחר" לפי הפירוש הידוע).

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל - 7

והסיבה לכך רמוזה בצד השווה שבדרך הפעולה עם הנשים ועם הטף שאנו רואים שלגבי בית יעקב אומר רש"י (יתרו, י"ט, ג'): "בלשון רכה", ולגבי הטף אומר רש"י (בא, י"ג, ח'): "בדברי אגדה המושכין את הלב", וממילא מובן מדוע הפעולות עם שני סוגים אלה מועילה גם לגבי האנשים, שהרי מזה לומדים איך להתנהג עם ה"אחר" כדי להפכו ל"בן" - בדרכי נועם ואהבה וכו' - כמבואר בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א, וזה, אולי, הכוונה לכך שהמענה לבן רשע הוא אותו מענה של שאינו יודע לשאול לומר לך כי גם אליו יש להתייחס באותה דרך, והדבר מובן במיוחד עפ"י הפירוש הידוע של כ"ק אדמו"ר שליט"א על "אילו היה שם לא היה נגאלי", אשר סוף סוף "יגאל גם הוא"!

ואגב עפ"י יובן גם הביטוי "את פתח לוי" (בהגדה של פסח - לגבי שאינו יודע לשאול), בלשון נקבו, לרמז על האמירה "בלשון רכה" כמו "לבית יעקב", וד"ל.

≈ ≈ ≈

דוגמא נפלאה להשפעת האשה להביא אור

הנ"ל

ב"משיחות" ש"פ בא מבואר באריכות איך שע"י נשי ובנות ישראל מתווסף גם בעבודת כל בני הבית וכו', ע"ש (סעיף ט"ז).

ויש להצביע על דוגמא נפלאה ביותר, שאינה מפורסמת כל כך, והוא מאמר חז"ל במדרש רבה וביאורו ע"י מהר"ל מפראג, אבי משפחת רבוה"ק.

בשמות רבה (פרשה א', פיסקא ל"ט): "ולמה נקרא שמה צפורה - שטיהרה הבית כצפור".

וביאורו בספר "גבורות הי" למהר"ל מפראג (פרק י"ט), וז"ל: "ולכתן מדין שבע בנות, ויש לדקדק למה הוצרך לומר מנין הבנות, ויראה לומר כי השביעית מקודשת מן השאר, ולכך תמצא כי השביעי מקודש בימים ובחדשים ובשנים כדאיתא בויקרא רבה פ' אמור (הערת המעתיק: הוא המדרש הידוע ממאמר ד"ה באתי

8 - יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל -

לגנני: כל השביעי חביבין), ובשביל זה היתה צפורה מיוחדת להדבק בגוף קדוש כמו משה, ובמדרש: צפורה שטיהרה כל בית אביה כדס הצפור. פירוש, בית אביה היו עובדים מתחלה ע"ז שנמשלה למת וכי' וצפורה היתה מטהרת כל בית אביה מן הע"ז שנקרא מת" וכי' וכי' ע"ש ביאור הדברים באורך.

הרי לנו חידוש נפלא שכל גיורו של יתרו, אשר כמבואר בדא"ח היה ההכנה קרובה למתן תורה, אשר דווקא אחר גיורו של יתרו יכל להיות מ"ת (ראה למשל לקו"ש ח"ד עמ' 1271 וחלק י"א עמ' 74 בשם הזוה"ק) - וגיור זה נעשה כתוצאה מהשפעת צפורה בתו!

בענין אמירת גאל ישראל בלחש

הת' מ.א. ליבעראו
≈ ישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל ≈

בשיחת ש"פ ויגש ז' טבת תשנ"ב (בהנחה בלתי מוגה) בענין סמיכת גאולה לתפלה שזהו סמיכת בלי הפסק בינתיים אפילו לתיבה אי' וממשיך שם בהשיחה (ס"ד) וזלה"ק: ולכמה דיעות אין לענות אפילו אמן לאחר ברכת גאל ישראל וכדי להוציא לכל הדיעות מחפשים כמה דרכים בכדי שלא לענות אמן והאופן הכי יועיל בזה הוא: כאשר השי"ץ (ועד"ז) תבירו העומד בסמיכות אליו) אומר את הברכה (ובפרט תיבת ישראל) בלחש שאז אין השומע (אפילו כשהוא כבר גמר את הברכה) צריך לענות אמן" עכלה"ק בהנוגע לענייננו.

הנה לכאורה צ"ל במה שכ"ק אדמו"ר שליט"א אומר ש"האופן הכי יועיל" שלא לענות אמן הוא כאשר השי"ץ (וחבירו) מסיים בלחש, דלכאורה הרי כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב בסוף קונטרס נ"ה (ס' המאמרים תשי"ח ע' 147) "מסיים הבוחר... בלחש אבל לא ברכת גאל ישראל" ומציין שם בהערה 16 לשו"ע ס"י ס"ו ור"ס קי"א ובני"כ ובסידור הלי ק"ש.

הנה במקומות אלו (ס"י ס"ו ס"ז) מובא הגהות הרמ"א: וי"א דעונין אמן וכן נוהגין לענות אחר השי"ץ אמן. ובהוספה למחזיק

- יתרו - כ"ב שבט - ה"י תהא שנת נפלאות בכל - 9

השלם "בלקוטי מנהגים" ע"י רנ"ה א"י: ברוך כו' גאל ישראל - מסיים השי"ץ בקול רגיל (וכן בכל ימות השנה כמובן) ובהערה 10 שם: כן נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר בעברו לפני התיבה, וכו'.

ולא נקט הדיעה בשו"ע שם שיש לומר הברכה בלחש דוקא, ואדרבא בקול רגיל.

ובשו"ע אדה"ז ס"י ס"ו ס"ט: ומי שרוצה לצאת לדי"ה יוכל לסיים עם השי"ץ ואז אינו מחויב לענות אמן אחר השי"ץ, ולפי"ז משמע שאפילו אם אין עונים בלחש רק בקול רגיל **ביחד עם השי"ץ** יכולים לענות אמן, וכמפורש גם במנהגי חב"ד ע"י 11, ובהשיחה משמע שהעצה לצאת כל הדיעות הוא דוקא לענות בלחש כו'.

הערת המערכת: בפשטות נראה לומר שבשבת פרשת ויגש לא דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע למעשה בפועל, אלא בענין, משא"כ בנוגע לפועל יש לנהוג כמו שכתב בקוני נ"ה וע"י ג"כ ב"כינוס תורה" חוברת י"ט מה שכתב הרב ישעי' הרצל ש"י בענין זה.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

זמנה של סעודת מלוה מלכה

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש פ' בשלח (בסעי' די) מבאר הענין דיברכו במן" דברכת המן דיום השבת נמשכת למוצאי שבת, שהעומר השני הספיק להם לא רק לבי סעודות דיום השבת אלא גם לסעודת הלילה דמוצ"ש, וממשיך לבאר (בסעי' ה') די"ל שזהו ג"כ המקור לכך שענין השבת נמשך עד זמן סעודת מוצ"ש, כיון דברכת השבת היא באופן שנמשכת עד סעודת מוצ"ש כמו ש"ברכו במן" נכללה גם ברכת והספקת המזון לסעודה דמוצ"ש, וזהו הטעם שסעודה זו היא סעודת "מלוה מלכה" שאז מלווים את השבת ביציאתו, כיון שבסעודה זו היא גמר "ברכת" השבת, ולפי"ז אולי י"ל עוד שיסודה של סעודה זו היא "זכר למן", דכיון שהעומר מן דשבת

כלל גם הסעודה דמוצ"ש, לכן כמו שחייבים באכילת גי סעודות דשבת זכר למן, הרי זכר זה עצמו מחייב ג"כ אכילת סעודה זו, ועפ"י יש לבאר לשון אדה"ז בנוגע לסעודת מלוה מלכה שהיא "מצוה מן המובחר" דכוונתו שע"י סעודת מלוה מלכה הרי המצוה דג' סעודות היא מצוה מן המובחר, דאז הזכר ל"ברכו במן" הוא בשלימות, עכתוה"ד עיי"ש.

ובסי יסודי ישרון להגר"ג פעלדער ז"ל (חי"ד עי תצ"ט) מביא דבסי יסוד ושורש העבודה כתב דהאוכל סעודת מוצש"ק אחר די שעות בלילה לא יצא ידי חובתו, אבל לא כן נראה מדברי האשל אברהם להגאון מבוטשאטש זצ"ל (או"ח סי קע"ד) שכתב דהיכי דכוונתו בשביל לוי מועיל גם למחרתו ואולי גם עד יום גי דבתר שבת, וכן הביאו הספרים בשם כמה מגדולי החסידות, שהיו אוכלים מלוה מלכה ביום א' כמ"ש בסי לבושי מכלול סי די וכן בסי תורת שמעון בסופו, ובסי דרכי חיים ושלום עכ"ד. וראה גם בסי כף החיים (סי ש' ס"ק י"ד) שהביא בשם חסד לאלפים דכל הלילה זמנה, וראה גם בסי מנהג ישראל תורה סי ש' בענין זה, ובסי כף החיים (להגר"ח פאלאגין) סי ל"א אות נ"ט, ובסי יחווה דעת חי"ד סו"ס כ"ה מסיק דזמנה כל הלילה.

והנה לפי הביאור שבהשיחה דאכילת סעודת מלוה מלכה קשור עם "ברכת המן" כנ"ל, אולי יש לקשר ענין זה הזמן דמלוה מלכה, עם ענין עומר המן של שבת, דבשו"ת אהל משה (צווייג) ח"א סי נ"ב נסתפק בנוגע להמן של שבת דניתן להם בע"ש בשביל שבת, ולא חל בו האיסור ד"אל יותר ממנו עד בוקר", האם מותר להם לשייר ממן זה גם לימות החול דאמרינן **הואיל והותר הותר**, או דהותר רק ליום השבת ולא ליום א' עיי"ש בארוכה, וע"י גם בסי למיסבר קראי (עי מ"ג) שנסתפק בזה, וכתב דאי נימא דהותר ממנו האיסור לעולם יתיישב הא דמקשים דאיך אכלו המן שלקטו ביום שמת משה מז' באדר עד ט"ז בניסן כדאיתא בקידושין לח"א, ובמכילתא פ' בשלח, וקשה איך היו רשאים לחותיר מן לכל ימים אלו הכתיב "איש על יותר ממנו עד בוקר"? אבל אי נימא דבמן של שבת אמרינן הואיל והותר הותר אי"ש, דכיון דמשה רבינו מת בשבת במילא על אותו המן לא חל האיסור להותר, (ובסי הדרת קודש יהושע ה"ב, תירץ הקושיא עפ"י מ"ש הרמב"ם בסי המצוות שורש ג' דהלאו דאל יותר ממנו וגוי הוא מצות שעה ואינה נוהגת לדורות, ובמילא י"ל דלאו זה מתקיים רק בעת **ירידת המן**, אבל לאחר שמת משה וכבר פסק המן מלירד

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל 11-

במילא כבר נתבטל הלאו ולא היי שום איסור להותיר עיי"ש, וכן תירץ בחידושי הגרי"י פ' בשלח, וראה גם בהערה 40 מה שהובא מש"ך על התורה.

ועיי גם בסי משאת המלך (פי בשלח) שנסתפק בזה וכתב דלכאורה צ"ל דבמן של שבת ליכא לאו זה כלל, דהרי לא מצינו כאן לימוד מיוחד לדרוש בוקר שני ע"ד שדרשו בשריפת נותר, אבל אח"כ מסיק די"ל שבאמת יש בו איסור להותיר ליום אי, כי יש לפרש דכל האיסור מעיקרא להותיר לבוקר הוא משום שיש להם מן אחר שירד להם, ובשבת שאין להם מן אחר ליכא האיסור, ונמצא דלא חל כאן היתר חדש על המן דש"ק, אלא דמעיקרא לא נאמר בו האיסור כיון שאין להם ירידה אחרת, משא"כ ביום אי שירד מן אחר חל עליו אז האיסור, ובמילא לא קשה גם ממה שהותירו אחרי מיתת משה, דשם ג"כ לא חל האיסור כלל, כיון דלא היי ירידה אחרת עיי"ש, ומהשיחה לכאורה לא משמע כדבריו דיסוד האיסור דבל תותירו הוא משום שיש ירידה אחרת, דהרי בסו"ס ד' מבואר דרק בעומר השני היי הנס שלא הבאיש וכו' ומשמע דבעומר הראשון של ע"ש היי אסור להותיר וכו', אף שבינתיים לא היי ירידה חדשה, ואולי אפ"ל דמה שהיי להם עומר השני עבור יום השבת היי כירידה בפ"ע ליום השבת ולכן היי אסור להותיר.

ולפי כל זה י"ל, דאי נימא דמן של שבת הותר גם לימות החול ושייך לאכלו גם אח"כ בימות החול, שפיר י"ל כהאשל אברהם ששייך אכילת מלוח מלכה כל יום אי ואולי גם עד יום ג', כיון שענינו של מלוח מלכה הוא כמבואר בהשיחה "זכר למן" ואכילת אותו המן היי שייך גם בימות החול, אבל אי נימא דבבוקר של יום אי היי בו איסור נותר והיי אסור באכילה וכו' שפיר מסתבר לומר דרק כל הלילה זמנה ולא אח"כ.

נשים בסעודת מלוח מלכה

ב) עוד יש להעיר בענין זה בנוגע לנשים בסעודת מלוח מלכה, דהמג"א (סי' ש') בתו"ד כתב: "ועיין סי' רצ"א ונסתפק המחצית השקל שם אם כוונתו למ"ש שם בסוף הסי' דנשים חייבות בסעודה שלישית משום דבכל מילי דשבת איש ואשה שוין, וא"כ חייבות גם בסעודה זו דמלוח מלכה, או שכוונתו לענין אחר עיי"ש, ובפמ"ג שם הבין בכוונת המג"א להיפוך, דרק במילי

דשבת חייבות נשים כאנשים, משא"כ סעודה זו דמלוה מלכה שאינה שייכת לשבת ורק ענינה ללוות את המלך ביציאתו אפשר דנשים פטורות, ומסיים דלפי מ"ש הטי"ז ס"ק אי' (דאבר אחד יש באדם ונסכוו שמו וכו' כמובא בהשיחה בסעי' ו') ראוי גם לנשים עיי"ש, וראה גם בסי' פתח הדביר שם ובילקוט הגרשוני שם ס"ק ב' דנשים חייבות, וכ"כ בסי' משיב הלכה ס"י שד"מ, ובשו"ת נחמת יוסף ס"י מ"ח מסיק שאינן מחוייבות עיי"ש.

ולפי השיחה מסתבר לומר שאין שום הפרש בזה בין אנשים לנשים, כי מכיון שנתבאר דע"י אכילת מלוה מלכה הי"ז מצוה מן המובחר **בג' הסעודות דשבת** שהזכר למן הוא בשלמות, הנה כשם שנשים מחוייבות בג' הסעודות כמו אנשים, וראה שו"ע אדה"ז ס"י רצ"א סעי' ח', (וראה גם בספר הישר לר"ת (חלק השו"ת) ס"י ע"י אות ד' מובא גם במרדכי פט"ז דשבת ס"י שצ"ז שנשים מחוייבות בג' סעודות משום שאף הן היו באותו הנס של ירידת המן שממנה למדו החיוב של ג' סעודות, והרמב"ן והר"ן בשבת שם ק"ז א, כתבו דאיי"צ לטעם זה כיון דדרשינן בברכות כ' דכל שיטנו בשמירה ישנו בזכירה, הי"ה לכל מעשה שבת שווים הם וכ"כ בשו"ת רע"א ס"י א' וטעם זה הביא גם בשו"ע אדה"ז שם) במילא נמצא דכשם שיש מצוה מן המובחר בג' הסעודות לאנשים ע"י אכילת מלוה מלכה, כן הוא גם בנוגע לנשים וליכא שום חילוק.

ב' העומרים דע"ש האם היו מציאות אחת

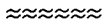
ג) במ"ש בסוף סעי' ד' דסעודת ליל ש"ק היתה מהעומר הראשון שירד בשביל ערב שבת, ודוקא סעודת מוצ"ש היתה מן העומר השני שירד במיוחד בשביל יום השבת שבו קרה הנס שלא הבאיש וגו', יש להעיר דבסי' למיסבר קראי שם חקר דכשירד להם בע"ש ב' עומרים האם היו יכולים להשאיר לשבת יותר מעומר, כי כל הב' עומרים הפכו להיות **אוכל דשבת**, או דעומר אחד הוא של יום הששי והוא מתקלקל בבוקר של שבת, ור"ל דכיון דכתיב "לחם משנה" ופירש"י שהוא לשון משונה שנשתנה לשבח בריחו וטעמו, משמע שהכל הוא אוכל דשבת עיי"ש עוד מ"ש בזה, ומהשיחה לא משמע כן, כיון שנתבאר דסעודת ליל ש"ק הי' מעומר הראשון דוקא, וסעודת מוצ"ש מהעומר השני, משמע שלא הפכו להיות כולם כאחד, דליכא חילוק מתי אוכל עומר ראשון ומתי אוכל שני, אלא שהיו חלוקים, דעומר א' הוא של ע"ש דוקא ואסור להותירו ליום שבת, ועומר הב' לשבת.

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 13-

אכילת מן במוצ"ש

ד) ובכללות הביאור דסעודת מלוה מלכה קשור עם ענין המן שנתברך גם על מוצ"ש, יש להעיר דעד"ז כתב גם בסי' שבת של מי (שבת קיז, ב) בשם הסי' צבי קודש שהעומר דשבת הי' **מלא וגדוש** וזהו כוונת המדרש דברכו במן, ברכת ה' הי' באות והעומר מזון לגי' סעודות תרתי ליום שבת ואי' למוצאי שבת וזהו הטעם דסעודת מלוה מלכה עיי"ש, מובא גם בסי' פתחה דבי ראו"ח שם סי' שי' סעי' א', ולפי"ז ר"ל בפתח הדביר שהוא חיוב גמור כמו שאר הסעודות שהם זכר למן, אלא שהביא דברי אדה"ז הנ"ל שהיא רק מצוה מן המובחר כו', ועיי"ש במה דשקוי"ט בדברי אדה"ז.

אלא דלכאורה יש לעיין ממ"ש אדה"ז (סי' רצ"א סעי' ז) וז"ל: וי"א שאפילו לסעודה גי' די בככר אחד שלם לפי שביום וי' ירד המן לכל אחד שני עומרים ומכל עומר עשו שתי ככרות הרי ד' ככרות לבי' עומרים, אכל אחת מהן ביום וי' ואחת בליל שבת ואחת בבוקר **נשאה ככר אחד** שלם לסעודה הגי' וכן נתפשט המנהג להקל במדינות אלו לבצוע בסעודה גי' על ככר אחד שלם כו' עכ"ל. ולפי מה שנתבאר בהשיחה שהעומר דשבת **נתברך** שהספיק גם לסעודת מוצ"ש, אי"כ לכאורה הרי הי' להם עוד ככר לסעודת מוצ"ש, ונמצא דבסעודה השלישית שפיר הי' להם ב' ככרות, ולמה כתב אדה"ז שלא הי' להם אז אלא ככר אחת? ועד"ז הקשה בשבת של מ"ש על הטי"ז עיי"ש.

בענין סעודת מלוה מלכה

הת' מיכאל בנימין הכהן גרין
≈ תלמיד בישיבה ≈

בלק"ש פי' בשלח ש"ז מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א דברי רש"י במס' שבת ד' קיט ב' שסידור השולחן במלוה מלכה הוא "ללוות ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר", וגם מש"כ אדה"ז בשו"ע סי' שי' סעי'ב שייש נוהגים... לומר פיוטים וזמירות אחר הבדלה ללוות כדרך שמלווים את המלך **אחר שיצא מן העיר** ומקשה שהרי "בהמשל שבעת שמלווים את המלך עדיין נמצא המלך בקרב העם", משא"כ בנמשל, הרי הסעודה היא דוקא לאחר

הבדלה וצאת השבת ו"אין השבת ביחד עם בני"י, ומבאר ענין של ברכת השבת, "ברכו במן", שעומר השני שבירך את השבת הספיק גם לסעודה דמוצי"ש, ולכן סעודה דמלוה מלכה הוא חלק מחובת גי סעודות דיום השבת וכשאוכלו אז הזכר ל"ברכו במן" הוא בשלימות, ולפיכך "אע"פ שקדושת השבת אינה אלא עד לאחרי הבדלה, הרי ברכת השבת נמשכת עד סעודת מוצי"ש".

ויש להעיר שלפ"ז מובן שאין הקפדה שסעודת מלי"מ צ"ל מיד לאחרי הבדלה דוקא, כי מדברי שו"ע אדה"ז שם סעי' א' שסידור השולחן הוא כדי ללוות את השבת ביציאתו דרך כבוד כמו בכניסתו כמו שנת' בס' רס"ב (וענין לוויית השבת בכניסתו היא דוקא סמוך לשבת ובשביל כבוד השבת עצמה כמ"ש אדה"ז בר"ס רס"ב ש"צריך אדם לסדר שולחנו בע"ש לילי שבת... שימצאנו ערוך ומסודר בבואו מבה"כ" וכו' וגם בסעי' ה' ".... טוב לרחוץ סמוך לערב וללבוש בגדי שבת מיד כדי שילבש אותם סמוך לכניסת שבת ויהי ניכר שבשביל כבוד שבת הוא לובשם")

משמע שכשם שלוויית השבת בכניסתו צ"ל סמוך לכניסתו, כך ביציאתו סעודת מלוה מלכה צ"ל דוקא סמוך ליציאתו מיד לאחרי הבדלה, וכ"כ המשנה ברורה שמשמע כן מדברי הט"ז (שם). וא"כ מדוע אין אנו נוהגים כן? ובפרט שלא מצינו בשו"ע או אחרונים דין זה מובא בפירוש כמו בנוגע לערב שבת. ועוד: בספר אשל אברהם כותב הבוטשאטשער בסימן קע"ד ש"הבדלה אין לו שייכות לשום סעודה (וגם נזהרים בסעודת הליות שבת ק' אין חיוב שיהיה בפת ויכול להיות אחר הרבה שעות מההבדלה וכו') ע"ש.

ולהעיר ממה שהביא בהליקוט מני"כ השו"ע בשם תלמידי האריז"ל "שהנפש יתירה אין הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת לכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינה אוכל נפש עד אחר סעודת מוצי"ש", שמזה משמע שא"צ להיות דוקא מיד לאחרי הבדלה (כלל).

ומביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל מובן שאינו כן, כי באמת לא הלכה השבת לגמרי עד סעודת מלי"מ וזוהי יציאתו.

אמנם עדיין צ"ב בנוגע לסידור השולחן שכתב אדה"ז בסעי' א שהוא לווי" ביציאתו דוגמת לוויית השבת בכניסתו, ולא כתב

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 15-

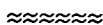
"אחר שיצא מן העיר" אלא בנוגע לפיוטים ואכילת הסעודה בסעי' ב, שמזה משמע שיש בי' גדרים בליוויית השבת במוצי'': (א) סידור השולחן שהוא בגדר כבוד שבת ביציאתו (דוגמת כבוד בכניסתו) ולכן צ"ל סמוך ליציאתו. (ב) אכילת הסעודה ופיוטים שהם ליווי' אחר יציאתו מהעיר. (וכן בהליקוט משמע שמש"כ בענין כבוד שבת בסעי' ב נשאר גם למסקנא וכל האריכות בנוגע לברכת המן היא רק לבאר טעמה ומקורה של אכילת הסעודה. ואדרבא: מביא רא"י שאכלו במוצי'': שיש חובת עריכת השולחן (ודוחק לומר שהכינו ולא אכלו)).

וי"ל בפשטות שבע"ש יש רק כניסה א' ולפני"ז אין המלך בקירוב אל העם, ולכן צ"ל סמוך שבת כדי להחשב ליווי' לכניסתה, משא"כ במוצי'': שיציאתו מהעיר עדי"מ הוא בהבדלה, ועדיין נמצא בקרב העם המלווים עד לאחרי הסעודה, מובן שכל הזמן מהבדלה עד סעודת מלי"מ נחשב כיציאה וניכר שסידור השולחן הוא כבוד ליציאתו, (ואולי י"ל שסידור השולחן צ"ל דוקא בעת אכילת הסעודה וזהו סמוך ליציאתו).

אלא צ"ע במש"כ בא"א הנ"ל בהמשך להנ"ל "ואולי מועיל (הסעודה) גם ביום שלאחר כך כל שכוונתו בשביל כבוד לוי'. ושמעתי שיש גדולי הדור מנהיגים כן כעת או גם בכל ג' ימים דלבתר שבת קודש", הרי ברכת המן במוצי'': שבת שייך רק לליל מוצאי שבת (לילה הולך אחר היום).

(ולהעיר ממה שהביא השערי תשובה בשם תלמידי האריז"ל שאסור לומר וידוי במוצי'': שבת עד שיעבור חצות לילה כי ע"ח יש קדושת שבת ע"ש).

אלא מובן מדבריו שסובר שהסעודה היא מצד כבוד שבת ולא מצד ברכת השבת וא"כ חולק הוא על הטי"ז ואדמו"ר הזקן, שאין הליווי ביציאתו דומה לליווי בכניסתו.

עצם לוז

דוד צירקינד

≈ תות"ל 770 ≈

בליקוט ד"פ בשלח ש"ז (באמצע אות ו') שואל כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל: "ולכאורה צ"ע. דכיון שעצם לוז זה הוא למעלה מענין המיתה ואינו צריך לאכו"ש לקיומו, א"כ אמאי נהנה הוא מסעודת מלוה מלכה? ולאידך, אם יש אכו"ש השייכים לעצם זה, למה אינה מאכילת שבת עצמה.... כ"א רק מסעודת מוצאי שבת?" עכ"ל, וע"ז מתרץ (בסוף אות ו') וז"ל "וזהו מה שהעצם לוז" נהנה מסעודת מוצאי שבת דוקא, כי תיקון החטא בפועל הוא העניין דתחיית המתים שאז "בלע המות לנצח", וזה בא ע"י עצם הלוז שלמעלה מענין המיתה... היינו שענינו של עצם זה הוא לא רק מה שהוא נשאר קיים, אלא שממנו צ"ל בנין כל הגוף כולו, שגם הגוף שהי' בו גדר המיתה, יזדכך ויתתקן עד שיקום בתחיית המתים ויחי בחיים נצחיים... והכח לזה הוא ע"י שנהנה מסעודת מוצאי שבת, שגם בסעודה בזמן של ממשיכים ברכת השבת מעין עוה"ב" עכ"ל"ק.

מזה משמע שכל הטעם שעצם לוז צריך להנאת אכו"ש (דמוצאי שבת) היא רק בשביל להמשיך ברכת השבת (ענינה דמעין עוה"ב - למעלה מענין המיתה), לכל השבוע כולו, שזהו פעולתו בגוף בכלל, ש"מעצם זה יבנה הגוף לתחיית המתים", וא"כ לכאורה יש לשאול ב' שאלות:

(א) כיון שקודם חטא עץ הדעת לא נקנסה מיתה בעולם (—כולל כל הגוף), א"כ לכאורה אותה שאלה ששואל כ"ק אדמו"ר שליט"א לגבי עצם לוז "דכיון שהוא למעלה מענין המיתה ואינו צריך לאכו"ש לקיומו, א"כ אמאי נהנה הוא מסעודת מלוה מלכה?" יש לשאול בכלל לגבי כל ענין האכו"ש קודם החטא "למה נהנה ממנו?"

(ב) זה שמתרץ שההנאה לעצם לוז מסעודת מוצאי שבת היא "כדי להמשיך הברכה דשבת (מעין העוה"ב) לימות החול" א"כ קודם החטא מפני מה נהנה מסעודת מוצאי שבת? (שהרי מביא מהאלי רבה וז"ל "שהעצם לוז לא נהנה מעץ הדעת (דכיון ש"אינו נהנה בשום אכילה... אלא כשיאכל במוצאי שבת", א"כ לא נהנה מאכילת

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל 17-

עץ הדעת בערב שבת) עכ"ל, הרי שגם קודם החטא היי ענין ש"עצם לוז" תהנה (רק) מסעודת מוצאי שבת).

חיוב סעודת מלוה מלכה

הרב עקיבא גרשון וואגנר

≈ חבר כולל שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈

בהליקוט דשב"ק שלפנ"ז בתחלתו שואל על לי אדה"ז בשו"ע סי' שי בענין מלוה מלכה שכי שאינה אלא מצוה מן המובחר, דלכי מהו הלי מצוה מן המובחר, והול"ל מצוה בעלמא?

ולהעיר דכפיה"י מטעם קושיא זו שינה במ"ב לסי' שי שם בהעתקת דברי אדה"ז (כמו שציין בשעה"צ שם סק"כ) וכי "מצוה בעלמא".

שם, מדקדק ממה דמאמר זה (דלעולם יסדר אדם שלחנו במו"ש) הובא בש"ס (שבת ק"ט:) בהמשך להמאמר דלעולם יסדר אדם שלחנו בע"ש, דכמו בע"ש הוא רק דין דסידור השלחן ולא דין אכילה, כן הוא במו"ש. והנה להלן שם בהליקוט (סוסי"ב בחצ"ע"ג) מביא ד"א דצריך לסעודה זו פת, ובהערה 22 מציין לביאור הגר"א.

וע"ש בביאור"ג (וע"י בשעה"צ שם סק"ב, והם דברי הגר"א) דיסוד דבריו (דלסעודת מלוה מלכה בעי פת) הוא מדהובא חיוב מלוה מלכה בגמ' הני"ל בהמשך להדין דיסדר שלחנו בע"ש, וכנ"ל, וא"כ כמו דלע"ש בעי פת הי"ה למו"ש.

אמנם לפי המבואר בהשיחה לכו אי"כ רא"י כלל, חדא, דלפי מה דנקטינן להלי כהט"ז (שם בשו"ע סק"א) דהחיוב דסידור השלחן הוא רק בנוגע למפה וכו' (וכמו שהוכיח הט"ז מהסידור דע"ש, ולכן לכו יש לתמוה על המ"ב בשעה"צ שם שהביא דברי הט"ז, ואעפ"כ הביא רא"י זו), וכמו שפסק בשו"ע אדה"ז. אין רא"י כלל.

ועוד, דאף לפי דעת הבי"ח שהחיוב דסידור השלחן הוא גם בנוגע להכנת מאכלים, מ"מ אי"כ ראוי מע"ש, דגם לדבריו צ"ל הדמיון הוא רק בנוגע לעריכת השלחן, ולא בנוגע לאכילת המאכלים, וכמו שמוכיח בהליקוט מהא דמדמינן להסידור דע"ש, ובע"ש אין בו אכילה.

[ולחוסוף, דלפי הסברא להשוות לסעודת ליל שבת גם בנוגע להסעודה עצמה יצא דסעודת מלוח מלכה חמורה מסעודה שלישית! (דבה כמה דעות אם צריך פת או לא, -ראה שו"ע סו"ס רצ"א), דבר שאינו מסתבר כלל לכי, [אך להעיר דע"פ פנימיות הענינים (ראה לקו"ש חכ"א שיחה ב' לפני בשלח ושי"נ) ישנה מקום לסברא זו, דבמלוח מלכה שייך יותר הענין דסעודה מבסעודה שלישית, וק"ל], -שו"ר ראיתי בכף החיים לסי' ש' אות ז', דכי אכן מטעם זה שאינו צריך פת, -דלא גרע מסעודה שלישית, ע"ש ושי"נ.

ואף דלדברי הבי"ח יש סברא לומר דמכיוון שהדמיון הוא בנוגע לעריכת המאכלים, והרי ישנה הסברא דבהליקוט (הערה 17) "דדוחק גדול לומר שיש חיוב לסדר מבלי לאכול משהו", מ"מ לכי פשוט דאין להביא ראיה לתוכן האכילה, דהרי הדמיון (אף להבי"ח, כדאיתא בהליקוט הערה 18) הוא בנוגע לעריכת השלחן (ולחבי"ח -במאכלים), ולכי גם להבי"ח אין שום דין בעריכת השלחן דע"ש שצ"ל בה פת (ורק די ש צורך בה מטעם צדדי, דצריך לאכלה בלילה, ואין זה דין בעריכת השלחן) וא"כ לא שייך בזה למילף, וק"ל. [ולחוסוף דיל"ע גם להבי"ח באם חובת אכילת פת בליל שבת מחייבו לערוך השלחן בפת דוקא, ולכי קשה שיהיו כל מאכלי אותה הסעודה על השלחן בב"א] ועצ"ע בזה. [ולהעיר דעפמשנ"ת מובן דכמו"כ טעמו הראשון בשעה"צ שם (להצריך פת לסעודת מלוח מלכה) -"דהא סתם סידור שלחן משמע על הפת", אינה, דסידור שלחן כאן לא מיירי לכו"ע לענין אכילה, ועצ"ע]

שם בס"ד מבאר דמהמן שירד לשבת אכלו גם סעודת מוצ"ש, וכי ע"ז בחצאי ריבוע וזלה"ק "ודוחק לומר שלא אכלו שום סעודה במו"ש כו' הנה עוד זאת (ועיקר) כיוון שמצד כבוד השבת חייבין ללוות את השבת ביציאתו ע"י סידור השלחן לסעודה גמורה, פשיטא שהיו עושין כן גם במדבר (ולהעיר שדוחק גדול

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל 19-

לומר שיש ענין שמסדרין שלחן לסעודה גמורה מבלי לאכול כלל) עכלה"ק, והיינו שחיוב עריכת השלחן מכריח שאכלו, וסברא זו, הנה בהשקפ"ר לכי היא אתו סברא המבואר לעיל (הערה 17 בחצעי"ג) אבל לכי עילי"ע אי"כ מהו ההכרח לטעם נוסף לסעודת מלי"מ.

והנה הרא"י בהערה 17 בחצעי"ג, לכי היי מקום לבארה דאם אין צ"ל סעודה כלל (י"מבלי לאכול משהו"י) אז לא היו מתבטא הכבוד דביציאתה עיי' סידור שלחן, ורק מכיוון שצ"ל סעודה (אף שהוא מטעם אחר) לכן הליווי ביציאתה הוא עיי' עריכת השלחן.

אמנם לפי"ז לכי לא נבין המבואר אח"כ, דאם הכבוד דעריכת שלחן שייך רק היכא דאיכא סעודה, אי"כ מני"ל מלכתחלה שהיו מסדרין השלחן גם במדבר (ועכ"פ יש לבאר אמאי היו עורכים שלחן אז) לפי מה דמשמע לכי מהחצאי ריבוע שבס"ד דהאכילה אז (או היסוד שאכלו אז) היי רק משום סידור השלחן?

וגם יל"ע לכי בעיקר סברא זו דאין סידור השלחן בלא אכילה, דאמאי באמת נימא כן, לפי הטי"ז דסידור השלחן היינו מפה וכיו"ב (ולהעיר קצת דבסיי רסב' הושווה להצעת המיטות), ולכי

זה שייך גם בלי אכילה (ובפרט להאומרים דקאי בכל שלחנות הבית אף אותם שאין אוכלים עליהם) (יעויין בערוה"ש לסיי רסב' ס"ב) אבל י"ל דאייז מדינא, ועד"ז י"ל דאין רא"י מהמגי"א (סק"א) שכי דהיי ענין מיוחד שלא יתגלו השלחנות, די"ל דזהו ענין נוסף לגמרי ואינו שייך להגדר דעיקר הדיון, אמנם לכי כן משמע מהדיון (בשו"ע אדה"ז שם ועוד) ד"נוהגין שהשלחן הוא ערוך במפה כל יום השבת לכבוד השבת", דלכי משמע שאייז מוכרח להיות שייך לאכילה, ועוד ועיקר, הרי מבואר בשו"ע אדה"ז (סתריי ס"ד) דגם לכבוד יוה"כ יש "להציע מפה יפה על השלחן כמו בשבת ויו"ט" אף ששם פשיטא שאינה לצורך אכילה)?

ואואפ"ל בזה: זה ששלחן מסודר וערוך, הרי יש בזה גופא משום כבוד היום (ואפילו ביוה"כ) ואינו מוכרח שיהי לצורך אכילה. אמנם, החיוב דעריכת השלחן במוצי"ש משמע דהוא ענין נוסף דהרי (כני"ל משו"ע אדה"ז) לכבוד השלחן ערוכה במשך כל השבת [ומסתבר אי"כ דלא יחסר גם במו"ש], וממה שיש דין נוסף לערוך השלחן במוצי"ש, משמע דהוא ענין נוסף, -עריכה לצורך

20 - יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל -

סעודה (באוי"א, הדין שהשלחן יהי ערוך, לאו דוקא שהוא משום אכילה אבל החיוב לערוך השלחן, -דוחק לומר שלא יהי לצורך איזה אכילה ג"כ), ואולי זהו דקאמר בהערה 17, דמזה שיש חיוב לסדר השלחן מובן שצ"ל גם סעודה, ועוי"ל ובאתי רק להעיר.

על הן הן ועל לאו לאו

יוסף יצחק אייווס
≈ תלמיד בישיבה ≈

בפרשתינו (יתרו, כ, א') כתוב "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר" ופירש"י "מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו" ובמכילתא הביא ב' דעות, דעת ר' ישמעאל כפירש"י ודעת ר"ע - "על הן הן ועל לאו הן" ובלקו"ש ח"ו (ע' 125 ואילך) מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דעת ר"ע וזלה"ק "זייער ענטפער הן אויף א "לאו" איז.... מצד דעם ענין פון הן וואס דער לאו גופא אנטהאלט איך זיך אויך די דברים האסורים וואס אויף זיי איז מען נצטווה געווארן ל"ת האבען זיי בלויז געזען און דערפילט דער הן.... ובמילא ווען מען שטויסט זיך אן אויף א "לאו" אויף א זאך וואס איז מנגד צו קדושה איז צו אזא "לאו" ווי אלוקים אחרים די גרעסטע התנגדות צו אחדות ה' דערפילט מען אפילו אין דעם... דער הן די גוטע זייט".

ועפ"י? מבאר למה רש"י כתב כדעת ר"י כי רש"י כתב פירוש שגם בן חמש יוכל להבין ולכן כתב כר"י כי מי שהוא עדיין בתחלת העבודה אינו במדרגה שיוכל לראות אף בהיפך הטוב והקדושה את הטוב וה"ה".

ויש לבאר זאת עוד יותר דלא רק דאין הבן ה' במדרגה זאת כ"א עוד זאת שאין לבאר דעת ר"ע לבן חמש כלל, דהנה בלקו"ש ח"י (ע' 160 ואילך) ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א המעשה שהקי הצ"צ לאדה"ז איך יתכן שמבחר שנותיו של יעקב היו בארמ"צ וענה משום שאת יהודה שלח לחורות לפניו גשנה - לתקן לו בית תלמוד אי"כ אף בארמ"צ יכול להיות מבחר שנותיו, וע"ז הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"מ לא תירץ למה הן מבחר שנותיו, ומבאר

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל -21-

שיתרון האור הבא מן החושך ולכן התומיץ בארמיץ היו נעלות יותר "יתרון אור".

ועיז הקשה אייכ למה לא ביאר זאת כייק אדמו"ר הזקן להציץ ותני כי אין להסביר לילד איך שמתוך החושך והרע יכול למצוא יתרון אור כי לילד צריך להסביר שצריך להתרחק מן הרע, עכדה"ק שם.

ועפייז ייל גייכ בנדו"ד שעייכ לא כי רשיי יעל ההן לאו"י כי לילד צריך להסביר איך להרחיק מן הרע ולא שיש הן בהרע כי יוכל תקלה לבוא עייז.

■ ■ ■

ח ס י ד ו ת

הערות בתניא פי"א

הרב עקיבא גרשון וואגנר

≈ חבר כולל שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈

איתא בתניא פי"א וזלה"ק "או במעשה לבד לעשות עבירות קלות ולא חמורות חיי אן בדיבור לבד לדבר אבק לשון הרע וליצנות וכה"ג או במחשבה לבד הרהורי עבירה הקשים מעבירה" כו' .

ויש להבין אמאי בפ"ח כותב "דיבורים אסורים כמו ליצנות ולה"ר" דהיינו שכולל ליצנות עם לה"ר, ואילו כאן כולל ליצנות עם אבק לה"ר? והנה לכי משמע מזה שיש שני אופנים בליצנות שהם בשני דרגות שונות,

ואולי אפ"ל הביאור ע"ם המבואר בפ"י רבינו יונה לאבות פי"ג מ"יב (על המשנה שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הי"ז מושב לצים) שכי "שני ענינים נקראו ליצנות הא' לשון הרע המדבר רע על חברו להכלימו ולבזותו בין אנשים..... אבל הכתוב ובמושב לצים לא ישב לא דבר מן הלצנים שאמרנו כי זה

22 - יתרו - כ"ב שבט - ה"י תהא שנת נפלאות בכל -

בכלל חטאים או בכלל רשעים האמורים בראש הפסוק הוא. אלא מושב לצים קרא על העושים ישיבה של קבע על דעת לדבר דברי בהאי ובוטלין מדברי תורה"

הרי מבואר דאכן שני אופני ליצנים הם אשר אי מהם הוי בכלל אי עם לשון הרע והשנית אינו באותו כלל (כ"א בגדר עבירה קלה לגבי העבירה החמורה דלה"ר) ועוילייע בזה,

והנה לכי יש לבאר מה דקורא להם כאן עבירות קלות דהוא משום דקי להנצל מהם, ועפ"ז יובן ג"כ מה דחשיב אבק לה"ר (ובעבירות שבמחשבה) הרהורי עבירה, דשניהם נחשבו בב"ב (קסד:) בין ג' עבירות שאין אדם ניצול מהם בכ"י.

הלן שם בפ"א ממשיך וזלה"ק "או שהוא שעת הכושר לעסוק בתורה והוא מפנה לבו לבטלה כדתנן באבות הניעור בלילה כו' ומפנה לבו כו" עכלה"ק

וילה"ב: 1) לכי במי שאינו עוסק בתורה, העבירה הוא עון ביטול תורה (שלכן הוא דוקא במי שאפשר לו לעסוק בתורה), וא"כ מה נוגע שהוא "מפנה לבו לבטלה", ולכי עיקר גורם העון הוא מה שאינו עוסק בתורה?

[ועד"ז ילה"ב בפ"ח שכותב שם "וכן מי שאפשר לו לעסוק בתורה ועוסק בדברים בטלים", דגם שם ילה"ב אמי סיים "ועוסק בדברים בטלים"?] ואמאי לא כתב כהלי בפ"א "מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק"?

[ואולי אפ"ל בזה בפשטות דהעבירה דביטול תורה מצ"ע אינה בסוג עבירות במחשבה, (דהרי אי"ז ענין חיובי ע"י מחשבתו) ורק כשאי לימוד התורה היא ע"י עיסוקו במחשבתו בדברים אחרים, אז הוי העון דביטול תורה עון במחשבה]

2) גם ילה"ב דלכי הרי מבואר לעיל דחשיב כאן עבירות קלות ולא חמורות, וא"כ אמאי חשיב כאן העון דביטול תורה, הרי לכי היא נחשבת לעון חמור, וכדמשמע בפ"א?

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 23

3) גם ילה"ב במה דמשנב כאן מהלשון בפ"א ובפ"ח, דבשניהם כי "מי שאפשר לו לעסוק בתורה" ואילו כאן הלי' הוא "מי שיש לו שעת הכושר ללמוד תורה?

4) גם ילה"ב הרי בפ"א הביא בענין זה מקרא ד"כי דבר הי' בזה גוי' הכרת תכרת גוי" ולמה כאן הביא מהמשנה דאבות דהניעור בלילה כו"י? ובפרט דהרי יש מפרשים המשנה באופן אחר, דאייז' הלאו דביטול תורה גרידא, וא"כ לכי' הי' עדיף יותר להביא קרא דפ"א?

[ואואפ"ל דכולן מתורצות זבי"ז, דכאן אינו מדבר אודות העון דביטול תורה (וילייע אמאי אינו עובר גם בה) כ"א בעון אחר שיש לו שעת הכושר ללמוד ואינו מנצלה, דזה הוי סוג בפני"ע, וזהו הסוג דהמשנה באבות, וכמ"ש במפרשים שם דהתיסרון הוא משום דלילה הוי זמן מסוגל ללמוד תורה, ועוי"ל בכ"ז]

ובאתי בכהנ"ל רק להעיר.

~~~~~

שייכות שירת הארץ לר"ה

הת' יהונתן דוד רייניץ
≈ תות"ל 770 ≈

בקונטרס מאמרים משנת תרפ"ב שזכינו לקבל מיד קדשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, בליל יו"ד שבט ש.ז. יש להעיר במאמר הראשון ד"ה לדוד מזמור: א) בתחילתו מובא טעם אמירת מזמור לדוד מזמור וגוי' בליל ר"ה: והנה פסוק זה אנו אומרים בליל ר"ה אחר תפילת שמו"ע וטעם הדבר אומר רבינו (כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הצ"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע), דבר"ה הוא זכרון ליום ראשון וכמאמר זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דבכל שנה ושנה הוא הגילוי דיום ראשון דתחלת הבריאה, ותחלת העלי' בהזכרון הוא בתפלת שמו"ע דערבית, ולכן אומרים אז פסוק דשירת הארץ.

ובסיום המאמר מסיים: ואמרים זה ברי"ה שהוא תחלת מעשיך
זכרון ליום ראשון, דהכוונה להמשיך בחי' יום ראשון, ולכן אז
אומרים שירת הארץ דוקא.

אך לכאורה עדיין לא נתבאר הקשר והשייכות המיוחדת דארץ
(ושירת הארץ) לרי"ה, דהרי ברי"ה הוא התחדשות כל הבריאה כולה,
ומפני מה אמורים מזמור דשירת הארץ דוקא?

ולהעיר מד"ה לדוד מזמור לכ"ק אדמו"ר מהרי"ש משנת תרכ"ו
(נדפס בסה"מ תרכ"ו הוצאה חדשה דשנת תשמ"ט ע' שכ"ו): **מה**
שאומרים אחר תפלת ערבית דרי"ה **מזמור לה' הארץ כו' להיות כי**
בר"ה הוא בנין המל', כי המל' נאצלה בסוד נקודה אחת, וכדי
שתהי' בבחי' פרצוף בעשר ספירות צריכים להמשיך לה ט' ספירות
ולכן אומרים מזמור לה' הארץ **להעולם בחי' ארץ תתאה בחי' מל'**
שתבנה בעשר ספירות כו' עיי"ש.

משביעים אותו תהי צדיק כו'

הרב ישכר דוב קלויזנר
≈ נחלת הר חב"ד - אה"ק ≈

בריש תניא כתב רבינו: "תניא [בסוף פרק ג' דנדה] משביעים
אותו תהי צדיק ועל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים
לך צדיק אתה הי בעיניך כרשע.... והא דאמרינן בעלמא דמחצה
על מחצה מקרי בינוני, ורוב זכיות מקרי צדיק הוא שם המושאל
לענין שכר ועונש... אבל לענין אמיתת שם התואר והמעלה של
מעלת ומדרגות חלוקות צדיקים ובינונים, אמרז"ל צדיקים יצי"ט
שופטן שנא' ולבי חלל בקרבי שאין לו יצה"ר כי הרגו בתענית,
אבל כל מי שלא הגיע למדרגה זו אף שזוכיותו מרובים על
עונותיו אינו במעלת ומדרגת צדיק כלל, ולכן אמרז"ל במדרש
ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור וכי'
וכמ"ש וצדיק יסוד עולם".

ובפרק י"ד איתא: "ובזה יובן כפל לשון השבועה תהי צדיק
למה צריכים להשביעו עוד שלא יהי רשע, אלא משום שאין כל
אדם זוכה להיות צדיק ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 25

להתענג על הי' באמת ושיהיה הרע מאוס ממש באמת, ולכן משביעים שנית על תהי רשע עכ"פ שבזה משפט הבחירה והרשות נתונה לכל אדם למשול ברוח תאותו שבלבו ולכבוש יצרו שלא יהי רשע אפי' שעה אחת כל ימיו בין בבחי' סור בין בבחי' ועשה טוב"ו וכ"ל עכ"ל.

והנה עפ"י? נראה לתרץ מה שהקשה הי'משחת אהרן" על נדה שם [ל, ב]; ואינו יוצא עד שמשביעין וכ"ו "הא דהוצרך להשביע והלא כבר מושבעין ועומדין מהר סיני שהי' שם כל הנשמות אף העתידין לבא. [ומתרץ] מ"מ כיון דעל אותה שבועה יש להם טענה אנוסים היינו [דקיי"ל שכל שבועה שבא מכח אונס הוי שבועה, עיי' רמב"ם רפ"ג דשבועות], רק הדרו וקבלו בימי אחשורוש כידוע, והתם לא הי' בכלל נשמות העתידים לבא לכך משביעין אות"ו, עכ"ל (מלבד החצ"ר).

אולם יש לעיין בזה לפמ"ש בנדריס (ח, א) ד"אמר רב גידל אמר רב, מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדק, והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא"י? - הנה לפי הי'משחת אהרן" מאי הקושיא "כיון דעל אותה שבועה יש להם טענה אנוסים היינו", והך דנשבעין לקיים את המצווה מיירי עבור הנשמות שלא היו בזמן אחשורוש דהדרו וקבלו וכ"ו.

והנה המהרש"א בחד"א שם ג"כ מרמז לקושיא הנ"ל וכתב: "ועוד נראה שהקדים בכאן יום המיתה ואח"כ יום הלידה כענין ששמעתי בסוד גלגול נשמות בפסוק שאמר ובכן ראיתי רשעים קבורים שכבר מתו ושבו ובאו ממקום קדוש בגוף שני והלא משתבח בעיר שהוא הגוף אשר כן עשה כבר ולא שב ממעשיו ראשונים הרעים שעשה בהיותו בגוף ראשון ובו ידבר גם כאן שהקדים יום המיתה בגוף ראשון קודם לידתו שנית ועל כן **בהולדתו בגוף שני משביעים אותו אף שכל הנשמות מושבעים מהר סיני משביעים אותו בהולדו שנית תהי צדיק ואל תהי רשע כבראשונה** ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה הי' רשע בעיניך כי מי יודע במה תכופר עונותיך הראשונים שעשית בגוף ראשון וק"ל" עכ"ל. וכ"כ במי נדה שם.

ברם לפי"ד המהרש"א יוצא דהשבועה היא דוקא בהולדו בגוף שני כנ"ל, ובפשטות משמע בגמי' דבכל גוונא משביעים אותו אפילו בגוף ראשון - ומה שמקדים יום המיתה ליום הלידה עיי'

בערוך לנר שם מה שמתרץ בזה ועיי בייפה תלמיד" על נדה שם שגייכ עמד כל הנייל וציין גם ל"הרב שני אליהו ז"ל (פ, ג-ד)," [ואינו תחיי לעיי שם].

אולם לפמ"ש רבנו הזקן לק"מ דהשבועה שמושבע ועומד מהר סיני הוא לגבי **פעולת** המצוה בלבד והיינו שיקיים **בפועל** כל ימיו המייע והמל"ת, משא"כ השבועה שמשביעים ביום הלידה "תהי צדיק וכו'", הכוונה הוא כל **גברא** -, שזהו תוספת שבועה על מה שכבר מושבע ועומד מהר סיני, והיינו דלא רק **שיבצע** את כל המצות בפועל במחשבה דיבור ומעשה [צדיק בשם המושאל], אלא שיהי **צדיק באמיתית שם התואר.. ולבי חלל בקרבי שאין לו יצה"ר** כי הרגו בתענית". וזאת השבועה לא נכלל כלל בשבועה שבהר סיני. וא"ש מאד.

אך עדיין יש לעיין: דבשלמא בנוגע למה שנשבעים "תהי צדיק" מובן כני"ל, משא"כ לפי מה שמבאר אדה"ז ד"ואל תהי רשע" הכוונה לשבועה אחרת, שיכבוש את יצרו עכ"פ, ויעשה את כל המצות **בפועל** במחשבה דיבור ומעשה, א"כ לכאורי זאת כבר מיותר הוא כיון שזה מושבע ועומד מהר סיני הוא?

והנה בייפה תלמיד" הנייל הקשה: "ומה היא השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע, ועיי נפשי לשאול הגיע אמ"ש בנדרים (ח, א) מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר (תהלים קי"ט, ק"ו) נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא, אלא הא קמ"ל דשרי ליי לאניש לזרוזי נפשי ע"ש, אמאי לא פריך והלא מושבע ועומד מיום הלידה הוא שהיא יותר קרובה נגד ההר שבועת הר סיני וכמ"ש דוד עצמו נקי כפים וגוי אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה שקיים שבועתו שנשבע בעת הלידה כנזכר, ומה להם לעמוד מרחוק אצל הר סיני? עכ"ל.

ונראה ליישב כ"ז, די"ל דבשבועות יש בי דברים: א) שבועה לגברא **שהוא** יפעול ויקיים בפועל כל המצות - ב) שבועה לחפצא, שיתבצע ה**נפעל** של המצות ע"י בניי בניי [ע"ד החקירה הידועה בנוגע לאיסור מלאכה בשבת "דמה היא הענין שהקפידה התורה במלאכת שבת, אם העיקר שינוח האדם, והעמידה התורה ל"ט מלאכות חשובים שאם יעשה האדם אותם בשבת לא יהי בגדר מנוח בשבת, כי הכל הוא דין באדם, כמו שאמרה התורה שאין לטמטם עצמנו

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 27-

במאכלות אסורות כמו"כ אסרה התורה לסתור את שבותנו עיי מלאכות אלו, או דילמא עיקר הקפידה התורה שלא לפעול שום פעולה בשבת, והאיסור היא היצירה בשבת" - עיי ב"הר המלך" חלק ה' (עי ק"יה) באורך בזה].

ונראה לומר דהשבועה שמושבע ועומד מהר סיני הוא שבועה להנפעל שתרי"ג המצות יתבצעו עיי בניי [עיי"ד "מציאות המצוה" שמבואר בקונטרס "הלכות של תושבעי"פ שאינן בטלין לעולם"], והיי' הא דקאמר רב גידל אמר רב "שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדק" הכוונה הוא להנפעל, ואיי"כ שפיר הקושיא בגמ' "והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא" - משא"כ הך שבועה ד"ואל תהי רשעי" הוא דבר נוסף על מה שכבר מושבע ועומד מהר סיני, והיינו שבועה לגברא שהוא יפעול ויקיים את כל המצות [וכדיוק הלשון "ואל תהי רשעי" ש"תהיי" הכוונה הוא לגברא, - ולפי"ז אי"ש אריכת הלשון בהשבועה "תהי צדיק ואל תהי רשעי" - דלכאוי' הוליל "תהי צדיק ולא רשעי" ותיבת "תהיי" השני' מיותרת היא? אלא לפמ"ש רבנו הזקן אי"ש מאד, כיון דמיירי כאן משבועה אחרת לגמרי, דמי שאינו זוכה להיות צדיק, אז משביעים אותו שבועה חדשה שיהי' בינוני "ואל תהי רשעי", - וגם י"ל דב"תהיי" הכוונה שהשבועה הוא לגברא כנ"ל].

ומעתה מיושב היטב מה שהקשה הייפה תלמידי" הנ"ל דמה להם לעמוד מרחוק אצל הר סיני, והלא מושבע ועומד מיום הלידה? - כיון דהבי' שבועות שביום הלידה מתייחסים רק לגברא - "תהי צדיק" ו"אל תהי רשעי" (אלא בינוני), אי"כ אין מכאן קושיא לדברי רב גידל אמר רב דנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדק, כיון דשם מיירי משבועה להחפצא - שיהי' נפעל המצוה, ולא לגברא שיפעול המצוה, אי"כ בי' שבועות שונות הם, משא"כ מהך דמושבע ועומד מהר סיני שפיר מקשה הגמ', כיון דשם נמי הכוונה להחפצא של המצוה וא"ש.

והנ"ל הוא עיי"ד הגמ' בנדרים שם (אחי"כ), ד"אמר רב גידל אמר רב, האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו, נדר גדול נדר לאלקי ישראל. [ומקשה] והלא מושבע ועומד הוא ואין שבועה חלה על שבועה, מאי קמ"ל דאפילו זרוזי בעלמא, היינו דרב גידל קמייתא. [ומתרץ] הא קמ"ל כיון דאי בעי פטר נפשי בק"ש שחרית וערבית משו"ה חייל שבועה עליי' עכ"ל - ועייש

ברשי"ל. ובר"ן מבאר דכיון שאין הדבר כתוב במפורש בתורה כמו קרי"ש אף שדין זה הוא מדאורי מ"מ אינו קרוי "מושב"ע ועומד מהר סיני", ולפי"ז כל שמוסיף על עיקר החובה המפורשת בתורה יש בו חלות שבועה. - ובריטב"א מפרש שאע"פ שהוא מושבע על לימוד תורה בכלל מ"מ אין הוא מושבע על פרק מסויים דוקא, משום כך כאשר נשבע עליו הרי זו שבועה גמורה ע"ש - והני עד"ז בנדו"ד דהשבועה שביום הלידה (גברא) לא מושבע.

משכן ומקדש (גליון)

הרב מענדל איידעלמאן
≈ תושב השכונה ≈

בגליון דש"פ ויחי (תריב) הביא הרב ש.ח. ממאמר דה' טבת ש.ז. ס"ב: שביהמ"ק היי מדומם, ודלא כהמשכן, שרק קרקע המשכן היי מעפר דומם, אבל כותלי המשכן היו מצומח, והמכסה שעל המשכן (היריעות) היי מחי... ע"כ.

ובהערה 7 (על זה שרק קרקע המשכן היי מעפר) כותב: שנסתנה ממסע למסע.

והקשה הרב הנ"ל: דמזה שלשון ההערה הוא "שנסתנה ממסע למסע", ולא "שנסתנה" (בתוס' וא"ו) משמע, שזה שהעפר נסתנה ממסע למסע הוא לא עוד ענין בהגריעותא דהעפר שבמשכן, אלא ביאור לפנים המאמר. וקשה, דלכאורה הם בי ענינים (ראה בגליון הנ"ל).

ומבאר שם, שמפנים המאמר לחוד עדיין לא מובן הגריעותא, כיון, שחלק הדומם (העפר) הוא אחד מגי חלקי המשכן, ולכן מבאר בהערה שהגריעותא היא שנסתנה ממסע למסע, ע"כ תוכן דבריו.

ולא הבנתי הרי גם לולא ההערה ג"כ מובן הגריעותא שבחלק הדומם שהי במשכן.

באם "רואים" על חלק הדומם כאחד מגי חלקי המשכן, מובן שקשה להבין הגריעותא.

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 29

אבל הרי נתבאר במאמר זה (וכן בתו"א, תו"ח, ואוה"ת וכו') שהגריעותא הוא בזה שהדומם במשכן הי' למטה מצומח וחי, (כיון שהוא ע"פ סדר ההשתלשלות, לא כבמקדש שהי' כפי שהם בשרשם, ששורש הדומם למעלה משורש הצומח וחי), א"כ הדרא קושייתו לדוכתא, מדוע בהערה כתוב "שנשתנה" בלא ווא"ו, שהוא ביאור להפנים, ולא הוספת ענין.

ולכאורה נראה לומר, שבלא ההערה (שנשתנה ממסע למסע, או אם הי' כתוב "ושנשתנה"), הרי המובן מפנים המאמר, הוא, שכל הגריעותא הוא רק כני"ל, שחלק הדומם הי' למטה מצומח וחי, לא כבמקדש כו' כני"ל, אבל בעצם ענינו של הדומם יש לו "שייכות" לענין המשכן (אלא שהוא למטה).

בא ההערה ואומר, שבעצם, חלק הדומם אין לו "שייכות" לענין המשכן, דהיינו, שחלק הדומם שבמשכן, הוא לא חלק כחלקי הצומח וחי, שנאמר, שישנם ג' חלקים במשכן, וכן החילוק הוא רק סדרם, מלמעלמי"ט. אלא, שכל דרגת הדומם אין לו קשר ושייכות לענין המשכן.

והחילוק הוא, באם נאמר שהדומם שבמשכן הוא אחד מג' חלקי המשכן, ורק שמצד "דרגתו" הוא למטה מצומח וחי, אז, עכ"פ, בשעה שהמשכן עומד במקום מסויים, חלק הדומם הוא חלק מחלקי המשכן, כני"ל.

משא"כ באם נאמר שחלק הדומם אינו כחלק הצומח וחי, אז גם בזמן שמהשכן עומד, הרי הקרקע (חלק הדומם) אינו כחלקי הצומח וחי.

ועפ"הני"ל, מ"ש בהערה "שנשתנה" ולא "ושנשתנה" הוא בכדי להדגיש, כני"ל, עד כמה דרגת הדומם אין לו שייכות לענין המשכן.

א"כ ההערה הולך ביחד עם הפנים "שרק קרקע המשכן הי' מעפר דומם שנשתנה ממסע למסע" (- א"כ מובן ריחוק דרגת הדומם מענין המשכן, משא"כ במקדש כני"ל).

(ב) ומ"ש הרב הני"ל שא"א לומר שהגרעון שבקרקע המשכן לגבי כל המשכן הוא שקרקע המשכן אינו בכלל קדושת המשכן, שהרי

30 - יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל -

מובן מפסק - דין "ומן העפר אשר יהי בקרקע המשכן יקח הכהן" (כמבואר בלקו"ש ח"ו ע' 18) שגם זה בכלל קדושת המשכן, ע"כ.

אבל לאחרי כ"ז ג"כ מובן שחילוק ישנו בין קדושת קרקע המשכן לקדושת המשכן עצמו, וכמו שמובן שאין קדושת החצר כקדושת אהל מועד, ואין קדושת הקדש כקדושת קודש הקדשים, א"כ, נכון שא"י לומר שקרקע המשכן אינו בכלל קדושת המשכן, אבל כן אפשר לומר שקדושת קרקע המשכן אינו כקדושת המשכן, וכמו שביאר הרב הנ"ל בהערה.

אלא, שלפי דבריו, בשעת עמידת המשכן הרי הקרקע הוא אחד מגי חלקי המשכן, משא"כ לפי הנ"ל, אף בעת עמידת המשכן, אין הדומם חלק מהמשכן כהצומח וחי (ולאידך, מובן ג"כ שאיזה שייכות יש לקרקע המשכן עם המשכן, שלכן מובן הפסק דין הנ"ל).

ולהעיר, מ"מזבח אדמה תעשה ליי (יתרו כ', כ"א) וברש"י שם: ד"א שהי ממלא את חלל מזבח הנחושת אדמה בשעת חנייתו. (וכן פירש"י בתרומה כ"ז, ה').

ובפשטות מובן, שלא היו לוקחים את אותו האדמה שהשתמשו בו בהמקום שממנו נסעו, אלא, שכשבאו לחניה מלאו באדמה ממקום חנייתו.

סילוק כחות הראיה והשמיעה כרצונו

הרב שמואל לאופר
≈ חבר הכולל דנחה"ח ≈

בספר המאמרים התשי"ה ד"ה ועשית חג שבועות איתא וזלה"ק "וכן הוא בהכחות דראי'ה ושמיעה שיוכל לסלק אותם כרצונו וכהמעשה הידוע באחד מעובדי ה' שפעל בעצמו לסלק את כח השמיעה בזמנים ידועים שלא יבלבל אותו מעבודתו".

[שמעתי מאאמו"ר שיי ששמע מהגר"י לנדא ע"ה שסיפר זה על אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע שפ"א כשהאריך בתפילתו בליל ר"ה שמע

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל 31-

שמדברים בשבתו וסילק כח שמיעתו כדי שלא יבלבלו ולאח"י מצד סיבה זו הפסיק לשמע באזן אחת ולאח"י חזר לשמוע גם באזן ההיא ואולי לזה הכונה בהמאמר].

וצע"ק לפי"ז מדברי הר"ן קדושין לא, א וז"ל: "ועוד דהא רב יוסף פתוח ונסתמא הוה דאמרינן באגדה דסמי נפשיה משום דלא מצי קאי דלא לאסתכולי כולי בר מד' אמות דיליה".

דלכאורה כיון שאפשר לסלק גם כח הראייה כרצונו אמאי סמי רב יוסף נפשיה לגמרי כיון שאפשר לסלק כח הראייה בזמנים ידועים בלבד.

[ומדי דברי בו, ראיתי בגליוני הש"ס הגרי"ע שהביא בקדושין דברי הר"ן הנ"ל אודות רב יוסף מחדושי הר"ן למסכת ראש השנה ל"ג וסיים ו"היא חדושי ותמהני למה ממרחק הביא לחמו בשעה שזה מובא בר"ן בקדושין על אתר].

וגם צע"ק מהמעשה אודות ר' מתיא בן חרש [ראה תנחומא הוצאת בובער חוקת הוספה א'] שהייה מתירא שמא ישלט בו יצה"ר, ולקח מסמרים והבעירם ונעץ אותם בעניו ואינו תחי".

ואבקש מקוראי בגליון לעיין בזה.

~~~~~

אתכפיא ואתהפכא

הת' לוי הלוי פישער
≈ תות"ל 885 ≈

בקונט' יו"ד שבט ש.ז. (ס"ד ואילך) מבאר דבמקדש היו שני עניני עבודה, עשיית המקדש עצמו (ועשו לי מקדש), והעבודה בהמקדש לאחר עשייתו (שעיקר העבודה הוא עבודת הקרבנות) ומבואר דההמשכה שע"י עבודת הקרבנות היא נעלית יותר מההמשכה שע"י עשיית המקדש "כי ההדגשה בהעבודה דעשיית המקדש הוא הענין דאתהפכא [שהאדם והעולם נהפכים להיות מקדש לו ית'] והחידוש שבעבודת הקרבנות הוא שבה מודגש (גם) הענין דאתכפיא וההמשכה שע"י העבודה דאתכפיא היא נעלית יותר מההמשכה שע"י

העבודה דאתהפכא" ובהעי' 22 מבאר דעבודת הקרבנות היא העבודה העיקרית בבית המקדש עפמשי"כ הרמב"ם דענינו של ביהמ"ק הוא "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות".

וי"ל דזה אינו שייך להמחי' הידועה דהרמב"ם והרמב"ן, דלהרמב"ן עיקר החפץ במשכן הוא הארון, דכאן מדבר בענין העבודה שעושין בהמקדש לאחר עשייתו ולא בענין המקדש עצמו דבזה לכו"ע עיקר ענינו הוא הקרבנות, ועי' בלקו"ש ח"ד עמ' 1346 בהעי' 24 דל"פ "אלא שהרמב"ם מדבר בענין המצוות שנצטוו בניי לעשות בביה"ב, והרמב"ן מדבר בענין וחפץ אשר במשכן עצמו" (ובלקו"ש ויק"פ תנשי"א מבאר עדי"ז) ועי"פ המבואר בהמאמר בענין ב' העבודות, דעשיית המקדש הוא העבודה דאתהפכא (שהדברים הגשמיים שמהם נעשה המקדש נחפכים למציאות של קדושה) וקרבנות הוא העבודה דאתכפי"א אולי י"ל שזהו ב' הענינים הנ"ל של הרמב"ם והרמב"ן ד"הרמב"ן מדבר בענין וחפץ אשר במשכן עצמו" היינו בעצם הדבר דדבר של חול נהפך ונעשה מקדש, דבזה העיקר הוא הארון שזהו המקום הכי מקודש (ושם הוא עיקר השכינה), וזהו העבודה של "ועשו לי מקדש" אתהפכא, והרמב"ם מדבר בעבודות שבתוכה שעיקרה היא עבודת הקרבנות אתכפי"א.

ובנוגע להמבואר בהמאמר דעשיית המקדש היינו אתהפכא שנהפכים לקדושה, יש להעיר מצפעי"נ (עה"ת, ויקהל, לה, י) שכי בנוגע להמצוה דועשו לי מקדש שאין המצוה בהבניי עצמו והוי רק הכשר מצוה, (ולכן פשיטא דאינו דוחה שבת, וגם קטן ועכו"ם כשרים בבנין ביהמ"ק) ומקשר זה להדין ד"ביונין בחול ואחי"כ מוקדישיני".

די"ל דכיון דהמצוה היא ועשו לי מקדש, דהיינו הי"אתהפכא" שהחולין יתהפך לקדושה וזה נעשה עי"י שמקדישין אותו לאחר שכבר נבנה לכן אין המצוה בהבניי אלא שיהי' בנוי, כי "עשיית המקדש" הוא לאחר שכבר בנוי שאז מקדישין אותו. (אלא שבצפ"י שם מחלק בזה בין המשכן לביהמ"ק, וצ"ע).

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 33-

ציון המקור לבאתי לגני

משה אליעזר ליבאראוו
≈ תות"ל מונטריאל ≈

בהמאמרי באתי לגני כתוב (ברובא) ואיתא במדרש רבה
מקומו... דעיקר שכינה בתחתונים היתה.

ולמעיר דבמדרש שם אי': ועיקר שכינה לא בתחתונים היתה,
ורק במקומות אחרים במדרש שנשמנו במ"כ אי' הלשון עיקר שכינה
בתחתונים.

ודאי'ג פיי העץ יוסף על אתר צ"ע, דמבאר שם דיוק הלשון לא
בתחתונים ולא כתב כמק"א, עיקר שכינה בתחתונים דאין זה שולל
מציאות השכינה במקומות אחרים וכו', ומסיים: ובדוגמת השכינה
שמתחילה הי' עיקרה בתחתונים וכו', ואח"כ בחטא אדה"ר נהפך
השיטה - היינו שלאחרי החטא דוקא הי' הענין דלא בתחתונים
ולכאורה דברי המדרש (אפ"י הגירסא לא בתחתונים) מדובר בנוגע
הזמן לפני החטא שאז הרי בוודאי הי' עיקרה בתחתונים, וצ"ל
השינוי הגירסא כאן.

ובד"כ בכל המאמרים מובא הגירסא בתחתונים היתה אף
שבמדרש אי' הגירסא לא בתחתונים, ובד"ה באתי לגני תרצ"ט
מביא (מהמדרש על הפסוק) כמפורש: לא בתחתונים.

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

יתרו י"ח, א'

הרב אהרן חיטריק
≈ תושב השכונה ≈

יתרו פרש"י שבע שמות נקראו לו (א) רעואל, (ב) יתר, (ג) יתרו, (ד) חובב, (ה) חבר, (ו) קיני, (ז) פוטיאל, עכ"ל.

מפרשים ציינו שהמקור הוא מכילתא, אבל שם הסדר: (ב) יתר (ג) יתרו (ד) חובב (א) רעואל (ה) חבר (ז) פוטיאל (ו) קיני. במכילתא (הוצאת לוטרך מובא בתו"ש: יתר, יתרו, חבר, חובב בן רעואל, פוטיאל, קיני.

בילקוט שמעוני שמות רמז קס"ט (ב) יתר (ג) יתרו (א) רעואל (ד) חובב (ו) קיני (ז) פוטיאל - זה לפי מ"ד ששה שמות.

ולמ"ד שבעה שמות (ב) יתר (ג) יתרו (ה) חבר (ד) חובב (א) רעואל (ז) פוטיאל (ו) קיני.

בלקח טוב הסדר (ג) יתרו (ב) יתר (ד) חובב (ה) חבר (א) רעואל (ז) פוטיאל (ו) קיני.

חוץ משינויים בהסדר יש גם שינויים בטעם השם.

לדוגמא ברש"י דפוס נאפולי משנת רנ"א (אחד מדפוסים הראשונים שנדפס חומש עם רש"י), ושם מתחיל לבאר טעם השמות יש הוספה: רעואל שנעשה רע לאל, יתר וכו'... וכן הוא בעוד דפוסים עתיקים.

וע"פ הוספה זו אפשר לתרץ, למה מתחיל לפרש מהם יתר, ולא רעואל.

הוספה זו מובא גם בספר יוסף דעת ושם הגירסא "ריע", ראה גם בספר יוסף הלל, יש עוד שינויים בין המכילתא ולקח טוב לרש"י.

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 35-

בהדר זקנים מביא גירסא ברשיי וי' שמות יש לו (וכן יש גירסא (בתנחומא), - ברלינר שעוועל לא הביאו זה וראה בתורה שלמה בארוכה, וראה במזרחי שהקשה למה הביא המחלוקת בשם רעואל לבד הלא חלוקים הם גם בשאר השמות, וראה גם בנחלת יעקב.

≈ ≈ ≈

שבע שמות נקראו לה

הנ"ל

צ"ע "נקראו לו" מי קראו בני דורו, או שנקראו לו בתורה.

≈ ≈ ≈

יתר שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה יתרו לכשנתגייר וקיים המצוות

הנ"ל

צ"ע מה היה קודם הוספת הפרשה או הגיור, ממשמעות הפסוקים משמע שנתגייר קודם, היה צריך להזכיר השם יתרו קודם, ראה בלבוש, ובמזרחי בענין יתרו ויתרו.

בלקו"ש - ט"ו ע' 192 נקט הגירסא "כשנתגייר", אבל בחומשים הנפוצים הגי' "לכשנתגייר" היינו לשון עתיד.

≈ ≈ ≈

י"ח, ו'

הנ"ל

ויאמר אל משה פרשיי על ידי שליח, המקור לרשיי ציינו למכילתא ושם יש מחלוקת ר' יהושע אומר כתב לו האגרת, ר' אלעזר המודעי אומר שלח לו ביד שליח ואמר לו.

רש"י מציין רק ע"י שליח, ואינו מפרש אם שלח אגרת ע"י שליח, או אמר לשליח שיאמר למשה.

האבן עזרא כי "על ידי שליח או באגרת כתובה", הרשב"ם כי "ויאמר, שליח יתרו אל משה" וכן דעת הרמב"ן, וראה בהערות לתורה שלמה איך שלח האגרת וכו'.

אבל רש"י אינו מפרש, איך שלח ע"י שליח.

הנה בדפוס ראשון הגירסא: "אמר על ידי שליח". ע"פ גירסא זו שלח שליח, ולא ע"י אגרת, בדפוס אישר נדפס בשנת ר"נ ובדפוס ליסבן ושם הגירסא "ויאמר אל משה וגוי על ידי שליח אמר לו אם אין אתה יוצא..." וכ"ה בכמה כת"י, ואולי בדפוסים וכת"י אלו צ"ל: על ידי שליח, [פסיק] אמר לו.

לחעיר ברלינר, שעוועל לא העירו על זה.

≈ ≈ ≈

"למשוך את לבו, ולקרבו לתורה" (י"ח ח)

הנ"ל

צ"ע למ"ד שיתרו קודם מתן תורה בא, מה שייך "ולקרבו לתורה", וראה רש"י לקמן פסוק י"ג שכתב "שהרי קודם מתן תורה א"א לומר והודעתני את חקי וגו'".

≈ ≈ ≈

"עולה כמשמעה שהיא כולה כליל" (י"ח י"ב)

הנ"ל

צ"ע שהרי התיבה "עולה" מובא גם לעיל בפרשת וירא כ"ב, ב', "והעלהו שם לעלה", שם פסוק ו "את עצי העלה" ועוד כמה פעמים בפרשת העקידה, וכן בפרשת נח ח, כי "ויעל עלת במזבח", ושם רש"י אינו מפרש, ולמה מפרש כאן.

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל 37-

"זבחים, שלמים", בפרשת ויצא ל"א, נ"ד מפרש רש"י "זבח שחט בהמות למשתה", וצריך לומר שרש"י מדייק מת"י "לאלקים" שכאן היו שלמים, אבל כל הפירושים האלו טוב למ"ד שיתרו בא אחר מ"ת, אבל למ"ד שבא קודם מתן תורה, מהו הפירוש "שלמים".

≈ ≈ ≈

ומשה היכן הלך

הנ"ל

לכאורה יש כאן "קלאץ" קשיא לבן קטן, הרי יתרו בא למדבר למשה, ובמדבר אין "מלון" בודאי היה באהל משה, ומה הקושיא "היכן הלך", ומה קושיא יש לרש"י כאן, שצריך לשאול "היכן הלך", הוא לא הלך לשום מקום, אלא "ויבא אהרן וגו'" לביתו

(ב) וכן יש לשאול על הלשון "ומשה היכן הלך" ת"י הלך צ"ע, וראה באבן עזרא שמפרש כן בפשיטות "ואין צורך להזכיר משה כי באהלו היו", וכ"ה בתזקוני, ועוד.

ויש להעיר שבדפוס ב' הגירסא "ומשה היכן היה".

≈ ≈ ≈

"ויהי ממחרת יום הכפורים" (י"ח ג')

הנ"ל

מה מכריח לרש"י לפרש כן, א"ל שהשפתי חכמים רוצה לפרש שהקושיא כאן ת"י "ממחרת" ואינו מפרש לאיזהו יום מייחס.

אבל שאר פרשני המקרא כמו האבן עזרא מפרש "ממחרת לביאת יתרו", והרמב"ן מפרש "ממחרת היום שעשו זה שנזכר" וכ"כ החזקוני שלפי הפשט ממחרת יום הסעודה, כי ביום הסעודה היה טרוד בכבוד חותנו ולא היה לו פנאי לישיב בדין עד למחרתו".

בפירוש הטור על התורה מביא גירסא חדשה שבמקום תיבת "הכפורים" צ"ל יום "הכפרה" וז"ל: "והיה כתוב בספרים יום הכפרה חסר והיה נקודה על הרי"ש וטעו הסופרים וכתבו הכיפורים", וכבר הביא דבריו בתורה שלמה ע"פ בסופו במילואים וכותב שלפי גירסת הטור שבהעתקה הראשונה מהמיכלתא טעה הסופר, וממנו העתיקו כל הסופרים ע"ש.

≈ ≈ ≈

מן הבקר עד הערב (י"ח י"ד)

הנ"ל

מן הבקר עד הערב פרש"י "אפשר לומר כן אלא כל דין שדן דין אמת... כאילו עוסק בתורה כל היום".

בפשטות יש קלאץ קשיא, מה קשה לכן לבן חמש, כך היה המעשה בפועל, שעמדו לפני משה כל היום מן הבקר עד הערב, וזה היה טענת יתרו למשה "נבל תבל גם אתה וגם העם", שאין אתה יכול להספיק לדון את כולם, כמ"ש בחזקוני.

גם קשה מה שכתוב "כאילו עוסק בתורה כל היום" לפי הפשטות מאן דכר שמ"י כאן, ועוד קשה לאידך גיסא, שהרי לקמן פסוק ט"ו מפרש רש"י "לדרש אלקים" כתרגומו למתבע אולפן לשאול תלמוד מפי הגבורה" אי"כ מאי קשיא לרש"י בתיבת "אפשר לומר כן".

בפי רש"י זו יש כמה גירסאות.

בדפוס ב' הגירסא "אפשר לומר כן וכי תורתו אימתני נעשית, אלא כל דין שדן דין אמת..."

בספר מושב זקנים מביא גירסא "פר"ש מכאן כל דין שדן דין אמת לאמתו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" לפי גירסא זו לא נזכר כאן כלל מענין עסק התורה.

וגם לפי גירסא זו צ"ע מה שייך הפירוש לפי פשוטו, לבן חמש.

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל 39

המקור לפי רש"י, ציינו כמו ברלינר וממנו לקח שעוועל, שהוא ממכילתא ומגמרא שבת דף י', אבל באמת שבי המקורות מדברים בדברים שונים.

המכילתא מדבר בענין הדיינים שאין דנים אלא עד זמן סעודה, ומקשה ומה ת"ל מן הבקר עד הערב, ומתרץ מלמד שכל שהדן דין אמת לאמתו.

בגמרא שבת ג"כ מדבר בענין שאין דנים אלא עד זמן סעודה, ומוסיף הפסוק שלנו מבקר עד ערב "וכי תעלה על דעתך שמשא יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית"

לכן אי אפשר לומר שהמקור לרש"י הוא המכילתא.

הדברי דוד להט"ז מציין שהמקור הוא בשבת, ומקשה למה אמר רש"י "כאילו עוסק בתורה" שלא נזכר בגמרא.

הלבוש מאריך בפרש"י ומקשה למה משמיט רש"י עיקר הקושיא שהזכיר בגמרא ותורתו מתי נעשית, וראה בצדה לדרך מה שכתב ע"ז, ורוצה לתרץ שאולי בנוסחאות הגמרא של רש"י לא היה כתוב כך ע"ש.

אבל משני הנוסחאות שברש"י מדפוסים שונים שהם גם ענינים שונים, וצ"ע מהו הפירוש הנכון.

יש עוד דיוקים ברש"י, ועוד חזון.

~~~~~

הערה בפירש"י פרשתינו

משה יעקב ראב"ן
≈ תלמיד בישיבה ≈

בפרשת יתרו כתוב "וישמע יתרו כהן מדין" ומפרש רש"י "שבע שמות נקראו לו רעואל יתר יתרו חובב חבר קיני פוטיאל, יתר ע"ש שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה יתרו לכשיתגיייר וקיים

40 - יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל -

המצות הוסיפו אות אחת על שמו חובב שחבב את התורה, וחובב הוא יתרו שנאי מבני חובב חותן משה" עכ"ל.

ולכאורה יש להקשות, א) אמאי שינה רש"י סדר השמות מסדר המכילתא ב) אמאי מבאר רש"י רק ג' מהשמות של יתרו כשבמכילתא מבאר כל הז'. ג) לקמן בפסוק י"ג כתב רש"י "וא"ת שם לא נאמר אלא חובב כו' הוא חובב הוא יתרו" עכ"ל, למה לא סמך על מה שפירש לפניו בפסוק א' שז' שמות היו לו כולל חובב.

המערכת: בנוגע קושיי הבי' י"ל בפשטות דמפרש רק אלו השמות שפירושם קשורים לפרשתינו "יתר ע"ש שיתר פרשה אחת ואתה תחזה" הי"ה לקמן (פסוק י"ג ואילך) "יתרו ע"ש שנתגייר" הרי"ז תוכן תחלת פרשתינו (פסוק י"א) ויאמר יתרו עתה ידעתי כי גדול הו"י מכל אלוקים (ועי' לקו"ש ח"א פרשתינו) "חובב שחבב את התורה" הרי"ז קשור עם מ"ת.

■ ■ ■

ר מ ב " ם

מאיזה דין הי' מותר להרוג את שכם (גליון)

ישראל לייב ליפשיץ

≈ תות"ל 770 ≈

א. הרמב"ם (מלכים פ"ט הי"ד) - הובא במ"ש בגליון הקודם - ס"ל שמצות דינין גבי בן נח היא חיוב להושיב דינין לדון בשש המצוות שלהם, ומסביר שזהו טעם חיוב התריגה שנתחייבו כל בעלי שכם, שראו את גזילת שכם ולא דנו אותו, וככל אי קיום מצווה בבי"נ - התחייבו בסייף, ע"כ שלא מינו בי"ד בעירם.

ולכאורה יש להבין האידך הוכרע ונפסק דין שכם שגזל, וכל עמו שלא דנוהו, והרי גם בי"נ צריך לפסוק דינו ע"פ כמה פעולת: דהנה כתבו תוסי' בע"ז (ס"ד ב ד"ה איזהו וכו') דאין בי"נ חייב מיתה כל זמן שלא דנוהו בב"ד, וכן פסק הרמב"ם (שם) דאין בי"נ נהרג אלא בעד אחד ובדיין אחד, והכא

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל -41

לכאורה בפשטות לא היי עייא למעשה הגזל שיקבלו עדותו וידונו ויפסקו מיתה?

ב. והנה כי בחינוך (מצוה כיו ועיין במנייח במצוה נייא בסעיף א' בדייה והנה אם שני וכו') דדין מיוחד ישנו בביינ שייחתיבו גייכ בהודאת פיהם משאייכ בישראל שצריך עדים" והעיר שם במנייח דדין זה חידש הרב המחבר מדעתו הרחבה ולא מצאתי בשייכ.

ווייל הן אסמכתא לדבר והן סברא דהנה אסמכתא לדבר יש לראות במקרה דשכס ועמו דלכאורה מפשטות הדברים חייבום בני יעקב עייפ הודאת עצמו דשכס, ולכן מובן שהיו יכולים להורגם בדין ובפסק עייפ העדות - דהודאת עצמו. וכדלעיל שרק כך אפשר לפסוק דין בביינ עייי עדות ופסיקה, נולחעיר מהאור החיים בראשית לייד, ח שגם הוא פיי דהיי כאן חיוב עייפ הודאות עצמו וביאר שם לפייז עניין אחר עיייישן]

ובסברת הדבר שביינ נהרג עייפ עצמו - יייל: ובהקדים דין הודאת עצמו שהובא ברמב"ם דהנה כי הרמב"ם (סנהדרין פייח היי) שייגזירת הכתוב היא שאין ממיתין ביייד ולא מלקין את האדם בהודאת פיו אלא עייפ שנים עדים וכו'... וכללו של דבר גזירת מלך היא" עכ"ל.

ולפייז צריך להבין סברת דברי החינוך הניייל דגוי נאמן עייפ עצמו למיתה, שהרי אם זהו גייה מפני מה יהיי חילוק בין גוי ליהודי ?

והנה כי ברדב"ז שם וזייל והטעם שכי רבינו לא שייך גבי מלקות ולפייכך כי וכללו של דבר גזירת מלך היא, ואין אנו יודעים הטעם ואפשר לתת קצת טעם לפי שאין נפשו של אדם קנינו אלא קנין הקב"ה שנאמר הנפשות לי הנה הלכך לא תועיל הודאתו בדבר שאינו שלו ומלקות פלגו דמיתה הוא, אבל ממונו הוא שלו ומשייה אמרינן הודאת בעייד כמאה עדים דמי וכי הכי דאין אדם רשאי להרוג את עצמו כך אין אדם רשאי להודות על עצמו שעשה עבירה שחייב עליה מיתה לפי שאין נפשו קנינוי. עכ"ל

והביאור בדבריו: שהרמב"ם כי טעם מדוע אין אדם נהרג עייפ עצמו משום מרי נפש המחכים למות, אבל טעם זה אינו מתאים

לאחד שמודה על עבירה שחייב מלקות. שלכן באמת סיים הרמב"ם דזהו ג"ה, ולכן כ' הרדב"ז קצת טעם גם להודאה גבי מלקות וכי משום שאין נפשו של אדם קנינו. ולכן אף להלקותו אסור. (וכן כ' ברמב"ם הלי' רוצח הי"ד וז"ל "שאין נכסיו של זה... אלא קנין הקב"ה") ובאמת גם אדה"ז (בהלכות נזקי גוף ונפש ס"ד) כ' כן אלא שהוא כ' זאת גבי דין אחר גבי החובל בעצמו מדוע דין הוא דאינו רשאי וז"ל: "אין לאדם רשות על גופו כלל להכותו, ולא לביישו ולא לצערו בשום צער אפי' במניעת איזה מאכל או משתה" וגם לשון הר"י מגאש (שו"ת סי' קפ"ו) רמז לסברא זו וז"ל: "ואין הפרש בין מי שיצער נפשו או מי שיצער חבירו" - שגופו אינו שלו ואיירי כאדה"ז בחובל בעצמו (עיין באנצקלופדי' תלמודית ערך בן נח ע' שני' בשם הר"ן שגוי שהכה ישראל דווקא חייב מיתה משום קדושת ישראל וכ"ק אדמו"ר שליט"א באגה"ק ח"ד ע' קע"ט הגדיר זאת "שבענין צער הגוף דינו כמו גופו של חבירו" עיי"ש).

ג. היוצא מכל הנ"ל שאפשר להסביר דברי החינוך שגדר הודאת עצמו שאינו נאמן גבי מיתה ומלקות משום שגופו אינו שלו זהו רק ביהודי ולא בגוי, וזאת משום שגוף העבד זהו כמו גוף בהמה "עם הדומה לחמור", ובמילא זהו כמו ממון שיש לכל אדם רשות לעשות בו ע"י קניין כל מה שרוצה, וע"ד שעבד כנעני מורישים, משא"כ יהודי שגופו קדוש, וא"א להוריש עבד עברי. וכ"ז משום שהוא קנינו של הקב"ה. ואין אפי' להיהודי עצמו רשות בזה, [להעיר מהמבואר בתניא (פמ"ט ע' ע') ועוד. דהבחירה בטו"י הוא בגוף היהודי ובדווקא "ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם"] ע"כ.

נ ג ל ה

רמ"ח אותיות דק"ש

הרב וו. ראעזונבלום

≈ תושב השכונה ≈

עיין בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן הלכות קריאת שמע סימן ס"א
סעיף ג' וז"ל: בק"ש יש רמ"ה תיבות וחסרו ג' תיבות להשלים
רמ"ח כנגד אבריו של אדם... לכן נוהגין שהש"ץ חוזר ואומר ה'
אלקיכם אמת בקול רם ובזה כל אדם יוצא הואיל ושומעין מפיו
של ש"ץ ג' תיבות אלו... אם רוצה כל יחיד לחזור עם הש"ץ ה'
אלקיכם אמת אין איסור בדבר, עכ"ל.

ובסעיף ד':

ומי שאינו קורא ק"ש בצבור עליו נאמר וחסרון לא יוכל
להמנות אלו ג' תיבות שחסרו לו ממנין רמ"ח ואעפ"כ יש לו קצת
תקנה לכוון בט"ו ווי"ן שבאמת ויצב וכו', עכ"ל.

וצריך עיון:

לכאורה יש לו תקנה שלימה, לחזור ג' תיבות, ה' אליכם
אמת, על דרך שנתבאר בסעיף ג' ושם אמר שהיחיד יכול לחזור
תיבות אלו עם הש"ץ.

ולמה לא הזכיר אדמו"ר הזקן תקנה זו ביחיד שאינו קורא
ק"ש בצבור, ועיין בסידור שכתב שיחיד המתפלל לעצמו יחזור
תיבות אני ה' אליכם.

סיוע לגזלן

הנ"ל

עיינ ברמב"ם הלכות גניבה פרק חמישי הלכה א, וז"ל:
אסור לקנות מן הגנב החפץ שגנב ועון גדול הוא, שהרי
מחזיק ידי עוברי עבירה וגורם לו לגנוב גנבות אחרות, שאם לא
ימצא לוקח אינו גנב, ועל זה נאמר חולק עם גנב שונא נפשו
עכ"ל

ובהלכות גזילה ואבידה פרק חמישי הלכה א, כתב הרמב"ם
וז"ל:

אסור לקנות דבר הגזול מן הגזלן ואסור לסעדו על שניו
כדי שיקנהו שכל העושה דברים אלו וכיוצא בהם מחזק ידי עוברי
עבירה ועובר על: ולפני עור לא תתן מכשל, עכ"ל

וצריך עיון:

למה דוקא בהלכות גזילה מזכיר הרמב"ם האיסור לסעדו על
שניו (דהיינו לעזור להגזלן לשנות את הגזילה כדי שיקנה
אותו בשינוי מעשה ויוכל אחרי כן למוכרו) ולא בהלכות
גניבה.

וגם זה שעובר על ולפני עור לא תתן מכשל מזכיר הרמב"ם רק
בהלכות גזילה ולא בהלכות גניבה.

**השומע קדושה כשהוא בברכות ק"ש - האם יכל
להמשיך ולהתפלל בין "קדוש" ל"ברוך"**

הרב טובי' בלוי

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

≈ ירושלים עיה"ק ≈

הנני להעלות בזה שאלה בהלכה בענין מצוי שלא מצאתי
פתרונה המפורש בפוסקים (אם כי לא חיפשתי מספיק מחוסר
פנאי), וכדלהלן.

- יתרו - כ"ב שבט - ה"י תהא שנת נפלאות בכל 45-

הנה ידוע שבק"ש וברכותיה מפסיקים ל"קדוש" ו"ברוך"
ו"ימלוך" בלבד, וכלשון אדמו"ר הזקן בסידור (דיני ק"ש)
"ובקדושה יאמר רק קדוש וברוך וגם ימלוך" וכו'.

ויש לחקור אם לאחר שאמר "קדוש" עם הצבור, והצבור ממשיך
לומר "ואז בקול" ואח"כ "ממקומך" ולאחריהם החזן - שהמתפלל
שהוא בק"ש וברכותיה אינו אומר אותם כמובן - האם הוא יכול
אז להמשיך בתפלתו (היינו ברכות ק"ש וק"ש) - עד שהצבור יגיע
ל"ברוך" ואז יצטרף לצבור, ושוב ימשיך בתפלתו עד "ימלוך".

לכאורה, תלוי הדבר בשאלה עקרונית וכללית אם כל חלקי
ה"קדושה" הם חטיבה אחת או כל פסוק ("קדוש", "ברוך",
ו"ימלוך") הוא ענין בפני עצמו, והנה על "ימלוך" מביא
אדמו"ר הזקן בשולחנו (סימן ס"ו) מחלוקת אם הוא מעיקר
הקדושה או לא, ובסידורו פוסק שהוא מעיקר הקדושה, והשאלה
היא כמובן רק לדעת הסוברים שזה מעיקר הקדושה, וכן קיימת
השאלה לגבי "קדוש" ו"ברוך" שלכל הדעות הם עיקר הקדושה, ויש
לבדוק ולעיין במקורות הראשונים בענין הקדושה.

ולכאורה, עפ"י מה שכותב הגרא"ח נאה בקצות השלחן, סימן
י"ט ס"ק ד', שאם "לא שמע עניית קדוש רק ברוך כבוד יכול
להפסיק לענות ברוך כבוד דגם בפני עצמו הוא דבר שבקדושה"
הרי שכל פסוק בקדושה הוא ענין בפני עצמו.

ואולי יש לדייק לעניננו מלשון אדה"ז בסידורו: "וכשמפסיק
לקדיש יאמר איש"ר עד יתברך ועד בכלל וישמע מהשי"ץ עד ואמרו
אמן ויענה אמן" וכו' "ובקדושה יאמר רק קדוש וברוך וגם
ימלוך" וכו', הרי שיש הבדל והבחנה שמקודם - לגבי קדיש -
אומר "וישמע מהשי"ץ" וכו', משא"כ בקדוש, וי"ל.

ולכאורה, עפ"י מ"ש אדה"ז בשולחנו בסימן קכ"ה, סעיף ב',
לגבי האיסור אפילו ללמוד בקדושה, שמוסיף: "אם לא בשעה
שהשי"ץ מנגן בשעת הנגון וכו' והנוסח שמוסיפין בשבת אינו
מכלל קדושה", הרי כשם שמותר ללמוד אז - מותר גם להמשיך
בק"ש וברכותיה, ולפי זה הרי כיוון שבהמשך אומר שם: "ומ"מ
אסור לספר בין קדוש לברוך כמו שנתבאר בסימן נ"ו" (ובסימן
נ"ו מביא המדרש שהובא בב"י על חומרת המספר בין קדוש לברוך
וכו', ע"ש) - לכאורה הוא הדין לגבי המשך אמירת ק"ש

46 - יתרו - כ"ב שבט - ה"י תהא שנת נפלאות בכל -

וברכותיה, שמותר אמנם לעשות כן בשעת אמירת הצבור "ממקומך" וכו' אבל לא באמירת "אז בקול" שזה הפסק בין קדוש לברוך.

(ואפשר להמתיק עפ"י פנימיות הענינים שהפסק בין "קדוש" ל"ברוך" הוא כאילו הפסק ח"ו בין קוב"ה - (ז"א ולמעלה מזה) - לשכינתיה - (מלכות) - והרי כל הכוונה היא חיבור ויחוד קוב"ה ושכינתיה).

ויש לעיין ולחדש בספרים אך אין עתותי בידי ובוודאי יימצא מי מן הקוראים שיוכל לפתור את השאלה עפ"י ספרי הפוסקים או עפ"י מעשה רב מגדולים בתורה ובחסידות שנהגו כך או כך, ואולי פשוט כל-כך הענין עד שלא מצאו לנכון לדון בדבר.

אגב: בהוספות לשו"ע אדמו"ר הזקן שבהוצאת קה"ת (חלק א' דף ה' (קנ"ז)) תחת הכותרת "הלכות תפילין" מעתקים לא רק דיני תפילין שבסידור (בהמשך לעמודים הקודמים) אלא גם מה שמופיע בסידור בנפרד (סמוך לק"ש) בכותרת "דיני ק"ש" וכן דיני תפלה - וכל זה תחת אותה כותרת "הלכות תפילין", ובלי ציון הפסק (ואדרבא - נוספה גם המלה "וכן" לפני "אין להפסיק לענות" וכו', שבסדור מופיע בנפרד, וצ"ע.

כבוד שבת יהא ניכר (גליון)

הת' יוסף יצחק אייווס
≈ תלמיד בישיבה ≈

בגליון תר"י הבאתי משי"כ כ"ק אדה"ז בשו"ע ס"י רמ"ב סעי'
י, שאף דה"י מדת הלל לקנות בהמה נאה לשבת בעשי"ק בניגוד
למדת שמאי שלומד מהפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" שתהא
זוכרו מאחד בשבת שאם נזדמן לך חלק יפה תהא מתקנו לשבת" מ"מ
"מודה (הלל) שכדברי ב"ש יותר נכון לעשות אלא שה"י בוטח בה'
שבוודאי יזמין לו לשבת מנה יפה", והק' דאף שה"י הלל בוטח
מ"מ חסר בהכבוד שבת, ות"י דאף דלוקח בע"ש יש מעלה בכבוד
שבת שניכר שלכ' שבת לוקחו, ע"ש בארוכה.

ובגליון תר"י ד הק' ע"ז הת' י.ג.ר. ממש"כ המהרש"א בביאור
שיטת הלל דס"ל שמדת הבטחון "מדה אחרת שיותר טובה ומעולה
ממנה מתרת אותה" דמזה נראה שפשוט למה הלל לא הי' יכול
לעשות כשמאי שהוא סתירה למדת הבטחון, ועוד הק' אם יש כבוד
שבת אף בקנייתו בע"ש אי"כ יש ב' מעלות בעבודת הלל, א) כבוד
שבת ב) בטחון, בניגוד לשמאי שאין לו כ"א המעלה דכבוד שבת,
וג"כ למה הודה הלל לדברי ב"ש.

והנה תמהני כי ב' הק' מתורצות חד בחברתה, ובהקדים - הא
דהלל מודה לשמאי העתקתי משו"ע אדה"ז, וא"כ מפורש שלעשות
כב"ש אינה - לדעת אדה"ז - סתירה לבטחון, דא"כ לא הי' מודה
לזה, ועוד זאת שכותב שכזה "יותר נכון לעשות" והא דהלל עשה
כן אינו מעלה על ב"ש כלל, וא"כ פשוט דלא ס"ל כהמהרש"א,
ועוד רא"י מתחלת המהרש"א "עיקר טעם הענין כ' זכרוהו מאחר
שבאת להשכיחו שבכ"י מו' ימי השבוע יזכור אותו עצה"יט"
ולפ"י ענין שלא לשכוח השבת, אמנם מדברי אדה"ז מובן שא"י
ענין הזכירה לחוד שלא ישכחנו כ"א שיזכור את השבת כדי שיוכל
לכבדו, וזהו שיטת רש"י (עה"ת) משא"כ שיטת הרמב"ן דהוא ענין
של זכירה בלבד - כהמהרש"א

ומזה דלא ס"ל כ"ק אדה"ז כהמהרש"א וודאי ליכא מעלה
בעבודת הלל לענין הבטחון, וא"כ ליכא ב' מעלות בעבודת הלל,
ומה שכתבנו היתה רק שענין כבוד שבת לא נחסר במדת הלל כי אף
דלא הי' קונה מא' בשבת, מ"מ אף בקנותו בע"ש יש ענין דכבוד

שבת, אך מ"מ, א) אי"ז סתירה לבטחון, ואשר ע"כ, ב) ה"י הלל מודה "שכדברי ב"ש יותר נכון לעשות", ודו"ק כי קצרתי מאד.

ש ו נ ת

"יוסף ומשה"

יוסף גינזבארג
≈ תלמיד בישיבה ≈

בגליון דיו"ד שבט ע"י 62 כתב הרב ט.ב. שיחי על הענין דלקיחת עצמות יוסף ע"י משה ושמשה תלה את הגאולה בזכות יוסף וכו'. ומסיים שם וד"ל.

ויש להוסיף עוד כמה פרטים. ובהקדם ד"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". וכמו שאז "יוסף" דוקא ירד למצרים בקביעות (משא"כ הקודמים לו) ושלא ברצונו ודוקא ע"י ה"י "למחי" שלחני ולהחיות עם רב (מכל העולם שבאו לשבור במצרים) ודוקא ע"י כור הברזל דמצרים ועבודת הברורים שם זכו למיית ולגאולה (וכמבואר בדא"ח בארוכה). כן עדי"ז ממש ביוסף בדורינו, שכל הנשיאים שקדמוהו היו דוקא ברוסי בחצי כדור העליון ורק יוסף שבדורינו ירד בקביעות לחצי כדור התחתון, וגם שלא ברצונו הגלוי (כידוע ומפורסם וראה בכ"ז בקובץ כ"ח סיון שנת היובל, קהת תנש"א), ועי"ז זה ה"י למחי" שלחני שכל העולם בחפצת היהדות, וזה ההכנה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משה גואל ראשון הוא גואל אחרון שהיה צריך להכניס את בניי לא"י, ומובא במדרשי חז"ל שלע"ל יכנס משה רבינו לא"י, (וראה לקו"ש חי"א בתחלתו בארוכה), ועדי"ז מובא בחז"ל (סוטה פ"ק) שכל מ' שנה שהיו במדבר הלכו אתם ב' ארונות ואחד מהם של יוסף.

ויש להוסיף עוד כמה פרטים במאורעות בחיי יוסף ומשה בגאולה הראשונה והקשר ביניהם לגאולה האחרונה דדורינו זה, ותן לחכם ויחכם עוד.

- יתרו - כ"ב שבט - הי' תהא שנת נפלאות בכל -49

בנוסח ברכת אהבת עולם

הרב שאול משה אליטוב
≈ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈
≈ ב. איירעס ארגענטינא ≈

בנוגע לנוסח התפילה דברכת אהבת עולם יש לעיין בנוסח:
"והאר ענינו בתורתך, ודבק לבנו במצוותיך, ויחד לבבינו
לאהבה וליראה את שמך".

דנהנו בנוגע למשי"כ בק"ש ואהבת את הי"א בכל לבבך (בבי
בי"תין) נאמר ע"ז בירושלמי שקאי על בי' הלבבות שיש לאהוב את
הי' בשני יצריך (כדאיתא גם בברכות). דכיון שהי' לו לכתוב
בכל לבך ומזה שכתוב לבבך בתוספות בי' הוא כדי להורות לנו
שיש לאהוב את הי' גם מצד היצר הרע.

והנה על יסוד זה בנוגע לנוסח הנ"ל דאהבת עולם צריך
ביאור, דכיון שנאמר "ודבק לבנו במצוותיך, ויחד לבבנו
לאהוי"ר...", שבתחילה מזכיר "לבנו" (בבי' אי') דמשמע שמדבר על
היצר טוב, ואח"כ מזכיר "לבבינו" (בבי' בי"תין) דמשמע שמדבר
על הבי' יצרים.

אלא שצ"ב בנוגע להנוסח "ודבק" ביחס ל"לבנו" והנוסח
"ויחד" ביחס ל"לבבינו".

דנהנו ההפרש בין דביקות ליחוד, שדביקות הוא שלוקחים בי'
דברים נפרדים ומדבקים אותם, וגם אחר שמדבקים אותם נרגש שהם
בי' דברים שנדבקו, משא"כ יחוד פירושו שהדברים נאחדו לדבר
אי' ולא נרגש כלל שהיו פעם בי' דברים.

עפ"יז אי"כ צ"ע הלשון **ודבק** ביחס ל"לבנו" שמדבר על היצ"ט
כנ"ל, שלכאורה היצ"ט הוא בבחי' יחוד ולא רק בבחי' דביקות,
וגם צ"ע הלשון "ויחד" ביחס ל"לבבינו" שלבבינו מדבר גם על
היצר הרע, אי"כ איך שייך שהיצה"ר יהי בבחי' יחוד? וצ"ב
בכ"ז.

האם אדמו"ר האמצעי נהיה "אזרח נכבד" (גליון)

הת' ברוך ב. טהאלער
≈ תות"ל 770 ≈

בגליון הקודם (גליון חגיגי לרגל יו"ד שבט, י"ז תרט"ז)
שאל הרב ברוך אבערלאנדער:

(א) איפה המקור שאדמו"ר האמצעי קיבל התואר של "אזרח נכבד
לדורותיו" ושקיבלו בגלל השתדלות אביו שהצאר ינצח המלחמה?.

(ב) למה קיבל הצמח צדק תואר זה?.

הנה אודות אדמו"ר האמצעי, הגם שלא מצאתי לעת עתה מפורש
במישרין שקיבלו והסיבה לכך אבל סמוכין בעקיפין איכא.
ב"התמים" חוברת שניי ע' פ"ב [176] - ומשם נעתק ל"יבד קודש"
עם שינוים קלים ונדפס כה"מבוא" (ע' 6) - כתוב בענין מאסרו
של אדמו"ר האמצעי: "ביום א בקר הלכו כמה אנשים אל השרים
בבקשה שיותן להם רשות ללות את כ"ק אדמו"ר על דרכו. השרים
השיבו כי נהנים המה מזה אשר היהודים יודעים לכבד את רבם
שגם המשלה הרוממה מכבדת אותו, וכל מי שרוצה ללוות את רבו
הרשות בידו". מלשון זו - "שגם המשלה הרוממה מכבדת אותו" -
משמע לכאורה שכוונת השרים לא היי רק לזה שבענין המאסר לבד
הם מתנהגים - ויתנהגו - באופן של כבוד (שעל זה הצריכו אנייש
להשתדלות מיוחדת, כבסופר שם לעיל), אלא שבכלל, שהממשלה
מתייחס להאדמו"ר באופן של כבוד תמיד (ואולי בשביל זה לא
הצריכו אנייש להפציר מאוד שיוליכו ויתנהגו עם אדמו"ר האמצעי
בכבוד אלא ע"י השתדלותם החיובי הסכימו השרים מיד
לבקשתם).

ובטעם כיבוד מיוחד זו לאדמו"ר האמצעי, אולי יש להביא
מש"כ בקונטרס אדמו"ר הצמח צדק ותנועת ההשכלה ע' 27: "בהיות
הצדיק [הרב שניאור זלמן] בארוכאוויטש שונא הצרפתים הנה
במלחמת הצרפתים פעל ועשה כאזרח ישר לטובת ארץ מולדתו
והממשלה הטתה חסדה לבנו הצדיק הרב בער שניאורי". ויש
לציין, שהני"ל היי חלק מהרצאה - כתב אשמה כמו שקראה אחד
מידידי אדמו"ר הצמח צדק -שניתן ע"י סגן ההשכלה פאוולוב
שהיי שונא בהתכלית את אדמו"ר הצמח צדק ודתיים בכלל, והזכיר

- יתרו - כ"ב שבט - היי תהא שנת נפלאות בכל 51-

הני"ל בעת הרצאתו בהאסיפות דשנת תר"ג בפעטבורג לפני שר ההשכלה ובאי כח שרי בית הפקידות שר הפנימי מחלקת הבולשת, פקידי המשטרה ומסגיני בית הפקידות שר המשפטים, להאשים שהאדמו"ר הצמח צדק הוא מורד במלכות, ועוד אשמות, ועכ"ז הזכיר הני"ל, שבטח לא היי בגלל "אהבתו המלאה" לבית הרב, אלא פשוט כי כך היי המציאות שאי אפשר היי להכחישו, והיי ידוע לכל.

ועל אודות אדמו"ר הצמח צדק עצמו, הנה ראה בקונטרס הני"ל ע"י 22 רפ"ו: "תעודת אזרח נכבד בחתימת הקיסר ניקאלאי אשר התכבד בה בשנת תר"ד, עבור עבודתו בהאסיפה בשנת תר"ג, עשתה רושם גדול בכל מרחבי רוסיה ובכל ענין כללי המזדמן ברייסין, פולין וואהלין פונים אל הוד כ"ק אדמו"ר בשאילת עצה ובקשת השתדלות בספירות הממשלה". ובהערה 52 שם מוסיף: "תעודות הרשמיות בזה, מימי י"ח מאי 1844 - י"ט אפריל 1945, נמצאות בארכיון שר ההשכלה בפעטבורג, ומסומנים במספר k1101 80671".

ושם ע"י 35: "במשך חמש שנים הלשינו את הוד כ"ק כ"ק אדמו"ר שלש פעמים: המלשינות הראשונה עשו פקידי המשטרה של עיר הפלך מאהליב בקרת וחיפושים בכל בתי בני אדמו"ר וחתניו ובני משפחתו, זולת בדירתו של הוד כ"ק אדמו"ר להיותו אזרח נכבד לדורותיו לא נעשו חיפושים גם בבתי בניו... "מהמשך הדברים שם נראה, לכאורה, שחמש שנים אלו היו משלהי שנת תר"ג - תר"ד, עד שנת תר"ח ב"בית רבי" (להייק) חלק ג' ע"י 236 איתא - בהמשך להתיאור המפורט בענין האסיפות דשנת תר"ג הני"ל - : " בהמשך השנים בשנת תר"ב השיג רבינו ממשלתנו תור הכבוד בשם אזרח הארץ - פאטאמסטווע) לו ולזרעו גם עתה כו"י. וכן ב"בית רבי" - אידיש, אבל שם לא נמצא שום תאריך מיוחד, רק נזכר ש"אין איינגע יאהר"י לאחר האסיפות הני"ל, העניקו לו ה"פאטאמסטווע", לו ולזרעו לעולם.

ב"היום יום" שנוצר הרב ב.א. איתא: "תר"ב - מקבל תעודת אזרח נכבד בחתימת הקיסר... תר"ה מקבל תעודת אזרח נכבד לדורותיו.

לפי כל הני"ל מתחזקות יותר הסיבוכים בפרשה זו, והסתירות בין מקום למקום. ובפרט שמי"אדמו"ר הצמח צדק ותנועת ההשכלה" נראה שקיבל התואר מעיקרא בגלל השתדלותיו בשנת תר"ג, ואילו

עפ"י

"היום יום" כבר היי לו התעודה לפני זה בשנת תר"ב (ולא נמצא ילע"ע שום סמך לתאריך זו, או סיבה שאפילו ירצו הממשלה להעניקו בזה). גם, מ"בית רבי" נראה שלכתחילה קיבל תעודת כבוד לנצח - בלי אפילו קבלת תעודת כבוד שתם לפני כן. גם, שב"היום יום" איתא שקיבל התעודה לדורות בשנת תר"ה (וכן בקונטרס הנ"ל משמע שהיי בין שנות תר"ד - תר"ח), ואילו ב"בית רבי" - לה"ק איתא שהיי בשנת תר"ב.

ספרים של חול בהספרי

הת' משה אליעזר ליבאראוו
≈ ישיבה גדולה מונטריאל ≈

בקונטרס משיחת ש"פ ויגש ש.ז. סי' י"ג: עס זיינען נאך אבער פאראן ספרים וכתבי יד פון כ"ק מו"ח אדמו"ר און פון זיין פאטער דער רבי נ"ע וועלעכע געפינען זאך נאך..."

ובהערה 84 שם וזלה"ק: ספרי קודש וגם (להבדיל) ספרי חול שמסייעים לספרי קודש ועד מסוג דבחי"י י"דע מה שתשיב לאפיקורס וכיו"ב, ומציין לשיחת ש"פ ויגש תשמ"ח - ושם מציין לאגרות כ"ק אדמו"ר מהרי"צ נ"ע ח"א ע"י תקלי"ח בשוה"ג, ושם נדפס אגרת של מזכיר רבינו (אל דר. אברהם הכהן שבדרון: וקרוב לסופו כותב) אוצר הספרים הליובאוויטשי הוא מיוחד במינו מלבד אשר הננו רק ספרי קודש בלבד בלי עירוב ספרות ועיני חול וכו', דלכאורה עפ"י צריכים לומר שלא היי נמצא בהספרי ספרי חול ומדע, ויש לעיין בזה.

עוד פסוקים לפני "יהיו לרצון"

הרב טובי בלוי
≈ מח"ס כללי רש"י ≈
≈ ירושלים עיה"ק ≈

באחד הגליונות הקודמים כתבתי ע"ד פסוקים לפני "יהיו לרצון" שבסוף תפלת שמו"ע הרומזים, לפי המנהג, לשמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ושאלתי למה נבחרו פסוקים מספר תהלים הקשורים גם לתוכן עניניו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, שאותם פירטתי שם (עיין בגליון ט"ו (תרט"ו)).

וישנם עוד כמה פסוקים שגם עליהם יש לשאול כנ"ל, אך לא ציינתי אותם כי יש צורך בהסבר מסויים, משום שממבט ראשון ובאופן שטחי אינם נראים כל - כך, והם:

"מלפניך משפטי יצא, עיניך תחזינה מישרים" (תהלים, י"ז, ב'), שהוא ענין ספירת התפארת (וכתר עליון) כמבואר ב"בד קודש" לאדמו"ר האמצעי, ועוד.

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" וגוי' (תהלים ל"א, כ'), שגם הוא ענין התפארת (ההתכללות) כמבואר בתניא, אגה"ק סימן י"ג.

"מה תתהלל הגבור, חסד א-ל כל היום" (תהלים נ"ב, ג') - פסוק זה אמר דוד מלכא משיחא בקשר לדואג האדומי, שהיה כידוע גדול בתורה אך נלחם נגד מלכות דוד, והמענה על זה הוא שאין לו מה להתהלל מפני ש"חסד א-ל כל היום" חופף על מלכות דוד משיחא.

ובאופן הנ"ל: "מקול מחרף ומגדף" וגוי' (תהלים, מ"ד, ט"ז) - הרומז ל"חרפו עקבו משיחך" (תהלים פ"ט) כמבואר בשיחה הידועה של "היוצא למלחמת בית דוד".

ובכל אופן צ"ע למה לא נבחרו פסוקים מתהלים וכ"ו?

לזכרון
הרבנית הצדקנית
מרת חי' מושקא
בת כ"ק אדמו"ר
אור עולם
נזר ישראל ותפארתו
צדקת ה' עשה
ומשפטיו עם ישראל
ורבים השיב מעון
מרנא ורבנא
יוסף יצחק
ובת הרבנית הצדקנית
מרת נחמה דינה
ע"ה ד"ל
נפטרה ביום רביעי פ' משפטים
כ"ב שבט שנת ה'תשמ"ח
ת"נ'צ"ב'ה'

אשתו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכרון ולעילוי נשמת
הרה"ח הוותיק אי"א גומל חסד בגופו
עוסק בצ"צ באמונה הצנע לכת
ר' אברהם אבא (הרופא) ע"ה ז"ל
זעליגזאן
בנו של הרה"ח ר' מיכאל אהרן בן
מרת שטערנא סלווה בת
מרת מוסיא הינדא בת
כ"ק הרה"ח ר' חיים אברהם בן
כ"ק אדמו"ר הזקן
נייע ז"ל

במשרתו בתור רפוא זכה להציל אלפי יהודים
בעיר שנגהאי סין
המשיך במשרתו הנ"ל מעת בואו לארה"ב
זכה לשמש בתור רופא פרטי בבית חיינו
במשך ארבעים שנה
נפטר ביום שלישי לסדר ורפא ירפא
כ"ה שבט ה'תשמ"ט

* * *

נדפס ע"י
ולזכות
אשתו מרת הינדא רחל שתחי'
לאורך ימים ושנים טובות ובריאות
ובניו
הרה"ח ר' מיכאל אהרן ורעייתו חנה
ובניהם מרדכי וחי' בילא
שיחיו
התמים יוסף יצחק שיחי'

לזכות
הרכ משה אהרן צבי ש"י
וזוגתו
מרת העניא רבקה רות תחי'
וויים

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648
להצלחה רבה ומופלגה